

Jozi, Zeinab; Abdi, Sajedeh; Shadi, Sornaz (2022). Study of the world scientific output trends in the field of social services of public libraries in Scopus database with Scientometrics approach. *Journal of Knowledge-Research Studies*, 1 (1), 93-118.

DOI: 10.22034/jkrs.2021.47101.1003

URL: https://jkrs.tabrizu.ac.ir/article_14079.html

The paper is an open access and licensed under the Creative Commons CC BY NC license.

Study of the World Scientific Output Trends in the Field of Social Services of Public Libraries in Scopus Database with Scientometrics Approach

Zeinab Jozi¹, Sajedeh Abdi^{2*}, Sornaz Shadi³

Received: July, 21, 2021;

Accepted: October, 2, 2021

Abstract

Purpose: The purpose of this study is to analyze the research indexed in the Scopus database, related to the field of social services of public libraries from 1939 to 2020.

Methodology: This research is an applied study that has been done by the library and Scientometrics methods. The research community consists of 1465 articles in English. Excel software, descriptive statistics (frequency distribution) were used to analyze the data, and VOS-Viewer, Pajek, Ucinet and Net Draw were used to draw the maps.

Findings: The highest growth trend of scientific productions was recorded in 1979-1983 with 3%, and the lowest growth trend was recorded in the period 2019-2020 with 0.61%. The University of Maryland is the most active organization with 28 degrees. In scientific production, the United States alone is at the top with 37%. According to the most frequent words, the main concepts were classified into five clusters.

Conclusion: The 81-year period showed that the scientific production of social services in public libraries has been increasing. Among domestic universities, Shahid Beheshti University of Medical Sciences is in a better position than other domestic universities. "The role of the public library", "Citizens' social participation", "Media literacy and information literacy", "Social capital" and "Scientific communication" are the thematic clusters of research in this field.

Value: This is the first research with a quantitative approach that seeks to investigate research in the field of public library social services that can be useful for policymakers in the area of public library social services.

Keywords: Social Services; Public Libraries, Scopus;

¹. MSc, Scientometrics, Shahed University, Tehran, Iran

². Research Assistant, Policy Evaluation and Science, Technology and Innovation Monitoring Department, National Research Institute for Science Policy (NRISP), Tehran, Iran (Corresponding Author) abdi@nrisp.ac.ir

³. MSc, Scientometrics, Shahed University, Tehran, Iran)

Extended Abstract

Introduction

Libraries, as a democratic institution, are commissioned to provide the necessary information and also free and full access to the library for all citizens. Some libraries have devised some programs for doing the social services for people that these programs are not unrelated to the values, librarianship goals, and promoting of social justice (Hines, 2015). Looking at the library as a place to gather and build small local communities is regarded as playing a social role of public libraries (Aabø, 2005; Scott, 2011). The Library, as the third place, after home and school, is a space to meet people, to get to know each other, to chitchat and logical discussions or informal gatherings (Aabø, 2005; Audunson, & Vårheim, 2010). On the other hand, to adapt and advance public libraries with new technologies, new needs of users, and new public policies, the term "smart library" was coined to identify resources by the database (Schöpfel, 2018; Gupta & et al., 2020).

Purpose

The main goal of this study is to analyze the research indexed in the Scopus Database, related to the field of social services of public libraries, from 1939 to 2020. Sub-objectives include examining the growth rate of scientific productions, identifying the top organizations and countries, co-authors network of authors, recognizing the most important words of each cluster of the research topic and structural relationship between them, and identifying the most important thematic clusters of scientific outputs in the field of social services of public libraries

Methodology

This research is an applied study that has been done by using of documentary method and scientometrics techniques. The research community of all scientific products indexed in the field of social services of the public library from 1939 to 2020 has been recorded in Scopus Database. In this research, the bibliometric method has been used to collect data. First, the relevant keywords were identified, and the search was performed using Boolean operators and shortening phrases. Finally, on August 9, 2021, 1465 scientific productions were retrieved and entered into Excel software. To make the matrix of practical cooperation of countries and authors, the matrix of their scientific cooperation was created using pajek software. Using Bibexcel software, the organization names and keywords were extracted. In this study, Pajek UciNet, VOSviewer, and Net Draw softwares were used to draw the co-authorship map of the authors and organizations, and also the co-occurrence of words and UciNet software was used in calculating the information related to macro and micro indicators of the network, and Excel software was used to calculate the growth rate of scientific products and to estimate the share of each country in scientific products

Findings

According to the findings related to the trend of the scientific production in the field of social services of public libraries, the process of public libraries, it was determined that the process of scientific output of this field during 1968 - 1968 was fragile and only four documents have been produced. Since then, scientific production has been had a positive trend and has consistently been increased, and the most scientific production has been released during 2014 - 2018. Also, the average growth rate in each five years has been equal to 0.73%. Universities in the world and Iran have performed very poorly in terms

Journal of
Knowledge-Research Studies
(JKRS)

Vol 1

Issue 1

Winter 2022

of scientific cooperation in the field of public libraries services, and there is little motivation to cooperate with organizations at the national and international levels. Figure 2 shows the network of scientific cooperation between countries. The United States is at the center of the map, and with 17 links (collaboration) and 40 link strengths, it is the top country in the network and has the most international participation and the highest network centrality.

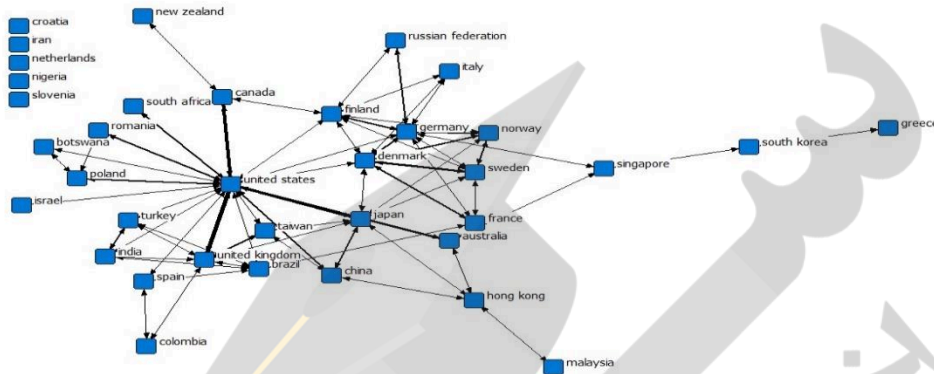

Figure 1: Map of scientific cooperation of countries in the field of social services of the public library

Also, in the co-authorship network, Bertot with 22, Jaeger with 18, and McClure with 12 documents are among the most influential researchers in the field of public libraries services, still, the ranking index in the co-authorship network shows the very low tendency of authors in co-authorship with other people. Also, a co-occurrence network of words consists of 5 clusters, 135 nodes, 16906 the overall link strength, and 3127 links. In Figure 2, locating the node of the "Social Network" and "Space" node near the node indicates the importance of the two terms and their relationship, and the location of the "Health" node means its distant link with the Public Library concept.

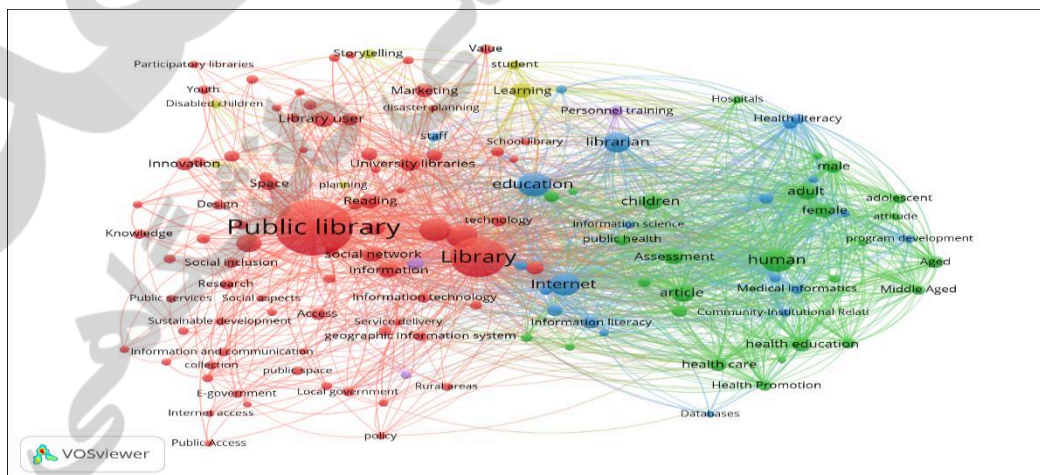

Figure 2: word co-occurrence map in the field of social services of public libraries

According to the majority of frequently used words, the main concepts of clusters were examined under the titles of "role of the public library", "citizens' social participation", "media literacy and information literacy", "social capital", and "scientific communication".

Journal of Knowledge-Research Studies (JKRS)

Vol 1

Issue 1

Winter 2022

Conclusion

The main goal of the public library in social participation is to reach a developed and transcendent society, and accordingly, its role is to raise public awareness and promote culture. The position of information literacy skills as one of the apparent requirements of today's information society should be studied in the documents of the public libraries institution in the country. Emphasis and attention to information literacy skills in public libraries will be the basis for realizing one of the essential values and goals, which is to participate in literacy and lifelong learning and facilitate the knowledge cycle. Public library librarians can achieve the highest level of creativity and organizational efficiency by promoting social capital, because strengthening the spirit of creativity and innovation among librarians can pave the way for providing new and valuable services to libraries clients that will lead to high user satisfaction. Librarians of public libraries should also take on another role according to their relationship with a wide range of people, in addition to their main role, which is to meet the information needs of clients and provide appropriate information resources based on their needs.

Value

This research aims to help improve the understanding of prevailing intellectual tendencies and discourses in this field. Utilizing various scientometric indicators, this effort reveals multiple aspects of scientific and research performance in public libraries social services, identifies strengths and weaknesses, and paves the precise way for policymaking and decision making. This method can be effective in facilitating the recognition of the social services field in public libraries and identifying types of services. Therefore, the present study analyzes the scientific outputs of researchers in the area of social services of public libraries through scientometric research.

References

- Aabø, S. (2005). Valuing the benefits of public libraries. *Information Economics and Policy*, 17(2), 175-198. <https://doi.org/10.1016/j.infoecopol.2004.05.003>
- Aabø, S., Audunson, R., & Vårheim, A. (2010). How do public libraries function as meeting places? *Library & Information Science Research*, 32(1), 16-26. <https://doi.org/10.1016/j.lisr.2009.07.008>
- Ahmadi, H.; Kokabi, M. (2015). Co-word analysis: a study on the links and boundaries between information and knowledge management according to Iranian press authors. *Iranian Research Institute for Information Science and Technology (IRANDOC)*; 30 (3):647-676.
- Ardanuy, J. (2012). Scientific collaboration in Library and Information Science viewed through the Web of Knowledge: The Spanish case. *Scientometrics*, 90(3), 877-890. <https://doi.org/10.1007/s11192-011-0552-1>
- Ashiq, M., Rehman, S. U., Muneeb, D., & Ahmad, S. (2021). Global research on library service quality: a bibliometric analysis and knowledge mapping. *Global Knowledge, Memory and Communication*. <https://doi.org/10.1108/GKMC-02-2021-0026>
- Ball, R., Tunger, D. (2006). Bibliometric analysis – A new business area for information professionals in libraries? *Scientometrics*, 66(3): 561–577. <https://doi.org/10.1007/s11192-006-0041-0>
- Chaputla, A. H., Mapulanga, P. M. (2016). Provision of library Services to People with disabilities in Malawi. *South African Journal of Librarian and Information Science*. 82(2):1-10. <https://journals.co.za/doi/abs/10.7553/82-2-1619>

Cohen et al. (2014). *The library of the future: junction of knowledge, contact and culture*, SIOB.

Journal of
Knowledge-Research Studies
(JKRS)

Vol 1

Issue 1

Winter 2022

- Goulding, A. (2009). Engaging with community engagement: public libraries and citizen involvement. *New Library World*, 110(1/2), 37-51. <https://doi.org/10.1108/03074800910928577>.
- Gupta, T., Tripathi, R., Shukla, M. K., & Mishra, S. (2020). Design and development of IoT based smart library using line follower robot. *Int. J. Emerg. Technol*, 11(2), 1105-1109.
- Heshmati, B., Hashempour, L., Saberi, M. K., Fattahi, A., & Sahebi, S. (2020). Global Research Trends of Public Libraries from 1968 to 2017: A Bibliometric and Visualization Analysis. *Webology*, 17(1).
- Hines, S.S. (2015). Connecting Individuals with Social Services: The Library's Role. Missoula College Library, University of Montana, Missoula, U.S.A. pp. 1-9.
- Howard, H.A., Zwicky, D., & Margaret, P. (2018). Academic libraries support cross-disciplinary innovation and entrepreneurship. *Library and Information Science*, 6 (1), 1-9.
- Iran public libraries foundation. (2010). Order book Explaining the components of the vision of the public libraries of the country on the horizon of Iran 1404; Iran public libraries foundation.
- Janavi E, Abdi S. (2021). Scientometric analysis of scientific outputs in the field of media and information literacy. *CJS*; 8 (1):10-21.
- Karimi, R., Heidarnia, Z. (2019). Sciences and Techniques of Information Management, 5(3), 157-185. doi: 10.22091/stim.2019.1492 .
- Kelly, T. (1966). *Early Public Libraries: a history of public libraries in Great Britain before 1850* .London: Library Association; p. 94.
- Keshvari, M.; Hemmati, Z. (2019). Mapping Scientific Outputs of Public Libraries Using Co-word Network Analysis. *Research on Information Science & Public Libraries. Research on Information Science and Public Libraries*, 24(4): 545-568.
- Khumalo, C. N. Nwone, S. A. (2021). A bibliography on users' perception and expectation of services and facilities in public libraries. *Library Philosophy and Practice (e-journal)*
- Kowalski, G. (2011). *Information retrieval architecture and algorithms*. Springer Science & Business Media.
- Linhartová, V., & Stejskal, J. (2017). Public libraries' services and their economic evaluation. Scientific papers of the University of Pardubice. Series D, Faculty of Economics and Administration. 41/2017.
- Melton, J. V. H. (2001). "Reading publics: transformations of the literary public sphere". *The rise of the public in Enlightenment Europe*. Cambridge: Cambridge University Press. pp. 104–109. ISBN 9780511019074. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511819421>.
- Oldenburg, Ray (2000). *Celebrating the Third Place: Inspiring Stories about the "Great Good Places" at the Heart of Our Communities*. New York: Marlowe & Company.
- Paliwal, S. (2015). Scientometric Analysis of Annals of Library and Information Studies (ALIS): 2009-201. *International Journal of Research in Library Science*, 1(1): 8-19.
- Polderman, M., Hans van Duijnhoven, Fransje School MA, and Frank Huysmans. (2014). "Community Building for Public Libraries in the 21st Century: Examples from the Netherlands." IFLA Public Libraries Satellite Conference, Library of Birminham, UK. August 13.
- Saberi, M. k.; Barkhan, S., Hamzehei, R. (2019). A Bibliometric Study and Visualization of Library Philosophy and Practice during 1998-2018. *Library Philosophy and Practice*, 2565: 1-18.
- Schöpfel, J. (2018). Smart libraries. *Infrastructures*, 3(4), 43.
- Scott, R. (2011). The role of public libraries in community building. *Public Library Quarterly*, 30(3), 191-227. <https://doi.org/10.1080/01616846.2011.599283>
- Shu, Z., Jiang, Y., Liu, J., & Wang, M. (2021). Analysis of Mobile Push Service Model of Smart Library Based on Big Data. In *Journal of Physics: Conference Series* (Vol. 1883, No. 1, p. 012055). IOP Publishing.

Singh, S., & Kataria, S. (2018, February). Bibliometric analysis of the Proceedings of the Emerging Trends and Technologies in Libraries and Information Services (ETTLIS) A Study. In *2018 5th International Symposium on Emerging Trends and Technologies in Libraries and Information Services (ETTLIS)* (pp. 386-391). IEEE.

Soheili, F., Osareh, F. (2013). Concepts of Centrality and Density in Scientific and Social Networks. *National Studies on Librarianship and Information Organization*, 24(3), 92-108.

Thorhauge, J. (2002). "*Danish Library Policy: A selection of recent articles and papers*". Copenhagen: Danish National Library Authority. pp. 5-6. ISBN (electronic): 87-91115-24-8.

Journal of
Knowledge-Research Studies
(JKRS)

Vol 1

Issue 1

Winter 2022

سامانه اخبار و اطلاع رسانی دانشگاهی

جوزی، زینب؛ عبدی، ساجده؛ شادی، سورناز (۱۴۰۰). بررسی روند تحقیقات علمی جهان در حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی در پایگاه اطلاعاتی اسکوپوس با رویکرد علم‌سنجی. *نشریه مطالعات دانش پژوهی*، ۱ (۱): ۹۳-۱۱۸.

DOI: 10.22034/jkrs.2021.47101.1003

۹۳-۱۱۸

URL: https://jkrs.tabrizu.ac.ir/article_14079.html

این مقاله به صورت دسترسی باز و با لایسنس CC BY NC کرییتیو کامنز قابل استفاده است.

بررسی روند تحقیقات علمی جهان در حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی در پایگاه اطلاعاتی اسکوپوس با رویکرد علم‌سنجی

زینب جوزی^۱، ساجده عبدی^{۲*}، سورناز شادی^۳

۱. دانش آموخته ارشد علم سنجی، دانشگاه شاهد، تهران، ایران.

۲. دانش آموخته ارشد علم سنجی دانشگاه شاهد/ کارشناس پژوهشی، گروه پژوهشی ارزیابی سیاست‌ها و پایش علم، فناوری و نوآوری، مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور، تهران، ایران (نویسنده مسئول) E-mail: abdi@nrsp.ac.ir

۳. دانش آموخته ارشد علم سنجی، دانشگاه شاهد، تهران، ایران.

تاریخ پذیرش: ۱۰ مهر ۱۴۰۰

تاریخ دریافت: ۳۰ تیر ۱۴۰۰

چکیده

هدف: هدف پژوهش حاضر، تحلیل و بررسی پژوهش‌های نمایه شده در پایگاه اطلاعاتی اسکوپوس، مرتبط با حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی از سال ۱۹۳۹ تا ۲۰۲۰ است.

روش‌شناسی: این پژوهش مطالعه‌ای کاربردی است که با روش اسنادی و علم‌سنجی انجام شده است. جامعه‌ی پژوهش، شامل ۱۴۶۵ تولید علمی است. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار اکسل، آمار توصیفی (توزیع فراوانی) و جهت ترسیم نقشه‌ها نیز از نرم‌افزار VOS viewer، Pajek، Ucinet و Net Draw استفاده شده است.

یافته‌ها: بیشترین روند رشد تولیدات علمی در بازه ۱۹۷۹-۱۹۸۳ با میزان ۳٪ و کمترین روند رشد نیز در بازه ۲۰۱۹-۲۰۲۰ با ۰.۶۱٪ به ثبت رسیده است. دانشگاه مرلند با ۲۸ مدرک فعال‌ترین سازمان در این حوزه است. در میزان تولیدات علمی کشور آمریکا به تنهایی با ۳۷ درصد، در صدر قرار گرفته است. با توجه به واژگان پربسامد، مفاهیم اصلی در پنج خوشه طبقه‌بندی شد.

نتایج: بازه زمانی ۸۱ ساله نشان داد که تولیدات علمی حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی روند افزایشی را پیش رو داشته است. در میان دانشگاه‌های داخلی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی نسبت به سایر دانشگاه‌های داخلی در شرایط بهتری قرار دارد. «نقش کتابخانه عمومی»، «مشارکت اجتماعی شهروندان»، «سواد رسانه‌ای و سواد اطلاعاتی»، «سرمایه اجتماعی» و «ارتباطات علمی»، خوشه‌های موضوعی پژوهش‌ها در این حوزه هستند.

اصالت و ارزش: این نخستین پژوهش با رویکرد کمی است که به دنبال بررسی تحقیقات در زمینه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی است که می‌تواند برای سیاست‌گذاران حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی سودمند واقع شود زیرا میزان رضایت کاربران این مراکز و استفاده مجدد آن‌ها بسته به نوع خدمات ارائه شده است.

کلیدواژه‌ها: کتابخانه عمومی، علم‌سنجی، خدمات اجتماعی، پایگاه اسکوپوس، تولیدات علم

۱. مقدمه

در آغاز قرن ۱۸، کتابخانه‌ها به‌طور فزاینده‌ای عمومی شده و به‌طور مکرر منابع کتابخانه را در دسترس عموم قرار می‌دادند. در این قرن بود که کتابخانه بسته به کتابخانه باز تبدیل شد. قبل از این، کتابخانه‌های عمومی از نظر ماهیت محدود بودند و اغلب، کتاب‌های خود را به میز (زنجیر می‌کردند) می‌بستند (کلی^۱، ۱۹۹۶: ۹۴). همچنین کتابخانه‌ها به‌طور یکسان برای عموم آزاد نبودند. حتی موزه بریتانیا با بیش از ۵۰۰۰۰ کتاب برای عموم و حتی اکثریت مردم باز نبود و دسترسی به موزه به گذرگاه‌ها بستگی داشت و یک دوره انتظار سه تا چهار هفته را طلب می‌نمود. علاوه بر این، کتابخانه به‌صورت رفت‌وآمد آزادانه باز نبود به این صورت که پس از صدور ورود به کتابخانه، خوانندگان به‌صورت تور، درون کتابخانه را بازدید می‌کردند؛ و خوانندگان از مدت‌زمان کم تور، دم از شکایت می‌زدند (ملتون^۲، ۲۰۰۱). تا اواسط قرن نوزدهم، هیچ کتابخانه عمومی به این معنا که از بودجه عمومی تأمین شده و برای همه در دسترس آزادانه قرار گرفته باشد وجود نداشت (کلی^۳، ۱۹۹۶: ۱۸۵). فقط یک کتابخانه شاخص در بریتانیا با عنوان "کتابخانه چتام"^۴ کاملاً و به‌طور آزاد در دسترس عموم قرار گرفت (همان). مورد دیگر، در آلمان در شهر ولفن بوتل^۵، "کتابخانه دوکال"^۶ بود که هر روز صبح و بعدازظهر باز بود و کتاب‌ها را به امانت می‌داد (ملتون^۷، ۲۰۰۱). نخستین اقدام کتابخانه‌های عمومی در سال ۱۹۲۰ تصویب شد که هیئت بازرسی دولتی کتابخانه‌های عمومی را تأسیس کرد و هردو کوششی برای توسعه و بهینه‌سازی خدمات کتابخانه محسوب می‌شدند. لذا این قانون، هدف کتابخانه‌ها را ترویج دانش و اطلاعات عمومی در سال ۲۰۰۰ توصیف کرد که چارچوبی برای کتابخانه ترکیبی در یک جامعه اطلاعاتی شبکه‌ای را شرح می‌دهد (تورهاو^۸، ۲۰۰۲: ۵). کتابخانه‌های عمومی در گذشته بر کاربران فعال تمرکز داشتند و به‌نوعی کاربرمدارتر بودند؛ اما امروزه نقش اجتماعی آن‌ها پررنگ‌تر دیده می‌شود (گولیدن^۹، ۲۰۰۹). رفته‌رفته کتابخانه‌های عمومی با تغییرات بنیادین در سطح بین‌المللی روبه‌رو شدند که ناشی از تغییرات اساسی جامعه به‌ویژه توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات و دیجیتالی شدن، رشد چند فرهنگی و گسستگی و پراکندگی جوامع محلی است. این تغییرات کتابخانه‌های عمومی را از مکان دسترسی به اطلاعات بیشتر به سمت مکان‌های ملاقات سوق داد و ارزش کتابخانه‌های عمومی را به‌عنوان محل ملاقات در تعلقات فرهنگی، اجتماعی و قومی به‌صورت برجسته نمایان کرد (لینهارتووا و استجشال^{۱۰}، ۲۰۱۷).

لانکز^{۱۱} (۲۰۱۲: ۷۶)، معتقد است نمای جدید کتابخانه به‌عنوان یک مکان یا مجموعه نیست، بلکه به‌عنوان یک بستر اجتماعی برای ایجاد و اشتراک دانش است. در اوایل سال ۲۰۱۴، مؤسسه کتابخانه هلندی "اس.آی.آبی"^{۱۲} کتابی با عنوان «کتابخانه آینده: اتصال دانش، ارتباط و فرهنگ» درباره آینده کتابخانه عمومی منتشر کرد (کوهن^{۱۳} و همکاران، ۲۰۱۴). این کتاب، بر اهمیت «مجموعه کمتر، ارتباط بیشتر» در

نشریه مطالعات دانش پژوهی

صفحه ۹۴

دوره ۱، شماره ۱

زمستان ۱۴۰۰

پیاپی ۱

1. Kelly
2. Melton
3. Kelly
4. Chetham's Library
5. Wolfenbüttel
6. Ducal Library
7. Melton

8. Thorhauge
9. Goulding
10. Linhartová & Stejskal
11. Lankes
12. The Netherlands Institute for Public Libraries (SIOB)
13. Cohen

کتابخانه آینده تأکید می‌نماید. مجموعه کمتر به معنی کتاب‌های فیزیکی کمتر و ارتباط بیشتر به چهار روش مختلف (۱) ارتباط بین مردم و اطلاعات (کتابخانه به‌عنوان باب دانش)؛ (۲) ارتباط بین مردم (کتابخانه به‌عنوان سکو)؛ (۳) ارتباط بین جامعه و درون جامعه (کتابخانه به‌عنوان قلب جامعه) و مورد آخر (۴) ارتباط بین منابع اطلاعات (اطلاعات محتوایی) است. لذا کتابخانه باید بر ایجاد، تحریک و تسهیل ارتباطات ارزشمند متمرکز شود. این امر از بسیاری جهات قابل دستیابی است که یکی از آنها ساختار اجتماعی است (پولدرمن^۱ و همکاران، ۲۰۱۴).

از مصادیق ایفای نقش اجتماعی کتابخانه‌های عمومی، نگاه به کتابخانه به‌عنوان محلی برای اجتماع و ساخت اجتماعات کوچک محلی است (آبه^۲، ۲۰۰۵؛ اسکات^۳، ۲۰۱۱). کتابخانه به‌عنوان مکان سوم^۴ بعد از خانه و مدرسه، فضایی برای ملاقات افراد، آشنایی، دوست‌یابی، جامعه‌پذیری، تفریح و سرگرمی، گپ و گفت و بحث‌های منطقی یا همان گردهمایی‌های غیررسمی است (آبه، آدانسن و وارهییم^۵، ۲۰۱۰). مکان سوم اصطلاحی است که اولدنبرگ^۶ (جامعه‌شناس شهیر آمریکایی) به‌منظور اهمیت مکان‌های عمومی غیررسمی برای یک جامعه مدنی فعال، دموکراسی و مشارکت مدنی ابداع کرد.

از طرفی به‌منظور تطبیق و پیشروی کتابخانه‌های عمومی با فناوری‌های جدید، جوامع جدید، نیازهای جدید کاربران، رفتارهای اطلاعاتی و سیاست‌های عمومی جدید، اصطلاح کتابخانه هوشمند نیز که معادل مدل یا پروژه منحصربه‌فرد نیست بلکه روشی برای چگونگی انجام کارها، به صورتی که کمتر خطی، ساختاریافته و خلاقانه است پدید آمد (شوپل^۷، ۲۰۱۸). سیستم کتابخانه هوشمند خودکار به خوانندگان کمک می‌نماید تا منابع کتابخانه را با کمک پایگاه داده کتابخانه به‌طور مؤثر پیدا کنند. سیستم توسعه یافته در کتابخانه‌های بزرگ و حجیم که عملیاتی همچون جستجو، نگهداری و مدیریت کتاب‌ها دشوار است بسیار مفید است (گوپتا^۸ و همکاران، ۲۰۲۰).

همچنین، کتابخانه‌ها به‌عنوان یک نهاد جامعه‌سالار^۹، مأموریت دارند تا مردم را به اطلاعات لازم و همچنین فراهم کردن دسترسی آزاد و کامل به کتابخانه برای همه شهروندان ارتباط دهند. از آنجاکه افراد محروم، از کاربران اصلی کتابخانه‌ها محسوب می‌شوند، برخی کتابخانه‌ها برنامه‌هایی را برای اتصال این افراد با خدمات اجتماعی مورد نیازشان تدارک دیده‌اند، که با ارزش‌ها و اهداف کتابداری و ترویج عدالت اجتماعی بی‌ارتباط نیست. در ایالات متحده و کانادا، این مسئله، عمدتاً از طریق استخدام کارگران اجتماعی و یا کارکنان بهداشت عمومی در کتابخانه‌های عمومی بر بهبود وضعیت اشتغال این قشر در جامعه تمرکز دارند (هاینز^{۱۰}، ۲۰۱۵).

برای نمونه، ایفلا^{۱۱} (۲۰۱۸) با بررسی عملکرد کتابخانه‌ها طی چند سال گذشته برای خدمات کتابخانه‌ای به کودکان ۰ تا ۱۸ ساله به دنبال عملکردی مناسب برای این گروه سنی، رهنمودهایی را مطرح می‌کند که

1. Polderman
2. Aabø
3. Scott
4. Third Place
5. Audunson, & Vårheim
6. Oldenburg
7. Schöpfel

8. Gupta
9. Democratic
10. Hines
11. IFLA, https://www.ifla.org/files/assets/libraries-for-children-and-ya/publications/ifla-guidelines-for-library-services-to-children_aged-0-18.pdf

نشریه مطالعات دانش پژوهی

صفحه ۹۵

بررسی روند تحقیقات علمی جهان در حوزه...

به دنبال آن نیاز است کتابخانه‌های عمومی براساس منابع انسانی، شایستگی‌ها و دانش، رسالت کتابخانه‌ها و فضای مناسب به آموزش کتابدار مختص کودک بپردازند. در این راستا کتابدار کودک باید برنامه‌های متنوع و خاصی را برای بهره‌مندی مدارس مانند بازدیدها، برگزاری کلاس جهت آموزش سواد اطلاعاتی، ارتقاء بازخوانی، برنامه‌های فرهنگی، داستان‌نویسی، بازی خلاقانه، فراهم‌آوری مجموعه کتابخانه دارای محتوای متنوع و مرتبط با زبان محلی و سایر امکانات و خدمات مرتبط در این خصوص را تأمین نماید. همچنین چاپوتلا و مپلینگا^۱ (۲۰۱۷) نشان دادند به‌طور متوسط، کمتر از ۲۰ درصد از کتابخانه‌های مورد مطالعه، دارای علائم چاپی بزرگ، شفاف و واضح و همچنین دارای پیاده‌روهای سنگفرش و عاری از موانع، میزهای کوتاه، کتاب‌های خط بریل و غیره جهت پذیرش افراد معلول هستند.

از طرفی شو و همکاران^۲ (۲۰۲۱) به تجزیه و تحلیل ویژگی‌های خدمات کتابخانه هوشمند بر مبنای مدل سرویس تلفن همراه براساس داده بزرگ^۳ پرداختند و دریافتند تحقق خدمات اطلاعاتی تلفن همراه براساس سیستم تجزیه و تحلیل کاربر شخصی از ویژگی‌های یک کتابخانه هوشمند است. سیستم خدمات تجزیه و تحلیل کاربر شخصی می‌تواند رفتار کاربر را ردیابی کرده، عادات شخصی کاربر را تجزیه و تحلیل کرده و نیازهای کاربر را استخراج نماید. سپس انواع منابع را با توجه به نیازهای کاربران نمایش و مطابقت داده و فهرست کند و در نهایت نتایج نهایی به‌طور خودکار مطابق با روش تعریف شده توسط کاربر به تلفن همراه وی منتقل شود.

از این منظر، این پژوهش قصد دارد به بهبود درک گرایش‌های فکری و گفتمان‌های حاکم در این حوزه کمک کند. این تلاش با بهره‌گیری از شاخص‌های گوناگون علم‌سنجی، جنبه‌های مختلف عملکرد علمی و پژوهشی در حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی را آشکار می‌سازد، نقاط قوت و ضعف را مشخص می‌نماید، و مسیری روشن را برای سیاست‌گذاری و تصمیم‌گیری ایجاد نماید. این روش می‌تواند در تسهیل شناخت حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی و شناسایی انواع خدمات مؤثر واقع شود. بنابراین پژوهش حاضر، برون‌دادهای علمی پژوهشگران در حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی را از طریق مطالعه علم‌سنجی، تحلیل و بررسی نماید. جهت تحقق این مسئله و روشن نمودن موضوع، پرسش‌های زیر مطرح می‌شود.

۱. نرخ رشد تولیدات علمی حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی در پایگاه اسکوپوس در بازه زمانی ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۹ به چه صورت بوده است؟
۲. کدام یک از سازمان‌ها در تولیدات علمی حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی جزء فعال‌ترین سازمان‌ها محسوب می‌شوند؟
۳. پراکندگی مقالات حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی برحسب کشورهای فعال و شبکه هم‌تألفی کشورها چگونه است؟

نشریه مطالعات دانش‌پژوهی

صفحه ۹۶

دوره ۱، شماره ۱

زمستان ۱۴۰۰

پیاپی ۱

۴. وضعیت شبکه هم‌تألیفی نویسندگان حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی در پایگاه اسکوپوس در بازه زمانی ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۹ چگونه است؟
۵. مهمترین واژگان هر خوشه در حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی کدام‌اند و ارتباط ساختار میان این واژگان چگونه است؟
۶. مهم‌ترین خوشه‌های موضوعی برون‌دادهای علمی حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی، کدامند؟

۲. پیشینه پژوهش

بررسی‌های اولیه نشان می‌دهد در زمینه تحلیل ویژگی‌های کتابخانه‌های عمومی، مطالعات متعددی صورت پذیرفته است، اما در زمین مطالعه علم‌سنجی خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی مطالعه‌ای صورت نگرفته است. در ادامه، نتایج تعدادی از مطالعاتی که به بررسی کتابشناسی یا علم‌سنجی در حوزه کتابخانه‌های عمومی می‌پردازد، اشاره می‌شود.

در میان پژوهش‌های انجام‌شده به زبان فارسی، کشوری و همتی (۱۳۹۷) به تحلیل خوشه‌ای مقالات منتشرشده در حوزه کتابخانه‌های عمومی با استفاده از روش تحلیل هم‌واژگانی در پایگاه وب‌آوساینس پرداختند و نشان دادند مهم‌ترین خوشه در پژوهش‌های کتابخانه‌های عمومی مربوط به «مسائل اجتماعی» است. لذا مشخص است پژوهش‌های کتابخانه‌های عمومی از پرداختن به مسائلی مانند «مجموعه‌سازی» و «محیط داخلی کتابخانه» به موضوع «رفتار اطلاعاتی مراجعه‌کنندگان»، و سپس «مسائل اجتماعی» سوق یافته است و این امر می‌تواند برای برنامه‌ریزان و دست‌اندرکاران حوزه کتابخانه‌های عمومی حائز اهمیت باشد. در خارج کشور نیز، این موضوعی بسیار مورد توجه قرار گرفته است، زیرا کتاب‌سنجی و علم‌سنجی شاخه‌ای از علم اطلاعات و دانش‌شناسی که بستر آن نهاد کتابخانه است، شکل گرفته است. به زبان انگلیسی، پژوهش بال و تانگر^۱ (۲۰۰۶) در بررسی یک حوزه کاری جدید برای متخصصان اطلاعاتی در کتابخانه‌ها با عنوان «تجزیه و تحلیل کتابشناختی» نشان داد کتابخانه دیجیتال خدمتی است که کتابخانه‌ها می‌توانند در اشکال متفاوت (داده‌های الکترونیکی، میکروفرم‌ها و رسانه چاپی) و برای افراد مختلف و انواع گروه‌های هدف ارائه دهند. به عبارتی، این خدمت منعکس‌کننده علاقه کاربران کتابخانه است و به مراجعه‌کنندگان خدمات ارزش‌افزوده‌ای ارائه می‌شود که بسیار فراتر از خدمات کتابخانه‌ی سنتی است و همچنین می‌تواند دانش متخصصان اطلاعات خود را به روشی استراتژیک و آینده‌نگر به کار گیرد. پالیوال^۲ (۲۰۱۵)، به مطالعه تحلیل علم‌سنجی سالانه مطالعات کتابخانه و اطلاع‌رسانی^۳ بر روی ۱۷۷ مقاله پژوهشی، در سال‌های ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۳ بر اساس توزیع سالانه^۴، طول مقاله، استفاده از جدول، نمودار، الگوی نویسندگی و ضرایب همکاری پرداخت و دریافت این نوع از تحقیقات سال به سال در حال افزایش است. نتایج نشان داد تعداد کمی از مجلات وجود دارند که توسط بیشتر محققان مورد استناد قرار می‌گیرند و کتابخانه‌ها بایستی برای

1. Ball & Tunger
2. Paliwal

3. Annals of Library and Information Studies (ALIS)
4. Yearwise distribution

نشریه مطالعات دانش پژوهی

صفحه ۹۷

بررسی روند تحقیقات علمی جهان در حوزه...

صرفه‌جویی در هزینه، آن‌ها را شناسایی کنند. سینگ^۱ و کاتاریا^۲ (۲۰۱۸) در تجزیه و تحلیل کتابشناختی مجموعه مقالات گرایش‌ها و فناوری‌های نوظهور کتابخانه‌ها و خدمات اطلاعاتی^۳ به بررسی ۴۳۹ مقاله که در چهار نشست بین‌المللی در سال‌های ۲۰۰۸، ۲۰۱۰، ۲۰۱۲ و ۲۰۱۵ در این حوزه منتشر شده است، پرداختند و نشان دادند ETTLIS در میان افرادی محبوب است که در زمینه کتابداری و اطلاع‌رسانی در هر سازمانی مثل دانشگاه‌ها، دانشکده، موسسه، شرکت و مدرسه فعالیت دارند. کشور هند با ۷۲۳ شرکت کننده در جایگاه نخست قرار دارد. سریلانگا و ایالات متحده به ترتیب با ۲۷ و ۱۹ همکار در مقام دوم و سوم قرار گرفتند. از سوی دیگر، گوپتا^۴ و همکاران (۲۰۱۸) در پژوهشی به تجزیه و تحلیل خروجی تحقیقات بازاریابی کتابخانه-ای^۵ با استفاده از شاخص‌های کتابشناختی (کمی و کیفی) با هدف شناسایی کشورهای دارای عملکرد برتر، زیرمجموعه‌های موضوعی، سازمان‌ها، نویسندگان و مجلات در حوزه‌ی مربوطه پرداختند و نشان دادند بدنه‌ی ادبیات تحقیقات بازاریابی کتابخانه‌ای، هنوز بسیار کوچک و بسیار پراکنده است و تاکنون هیچ رشدی در طول ۱۲ سال گذشته یعنی ۲۰۰۶-۲۰۱۷ نداشته است. تحقیقات بازاریابی کتابخانه هنوز به‌عنوان یک حوزه تحقیقاتی محبوب در علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی در نظر گرفته نشده است. آمریکا بر تحقیقات بازاریابی کتابخانه در جهان تسلط دارد، درحالی‌که سایر کشورهای شرکت کننده از جمله هند، چین، ژاپن، کانادا و غیره، نسبت به آمریکا در سطوح پایین‌تر در این حوزه فعالیت دارند. تحقیقات بازاریابی کتابخانه باید مورد توجه پژوهشگران در تحول و تدوین تئوری‌ها / بهترین شیوه‌ها و برنامه‌ها جهت دسترسی به کاربران فعلی و بالقوه برای ارتقاء محصولات و خدمات کتابخانه باشد. بویی^۶ و ساهو^۷ (۲۰۱۸) نیز با مطالعه کتابشناسی روند تحقیقات کتابخانه‌های عمومی در هند، به‌عنوان مؤسسات ضروری و حیاتی برای ارائه اطلاعات و گسترش دانش درون جوامع روستایی و شهری به این نتیجه رسیدند که بیش‌ترین سهم در تحقیقات کتابخانه عمومی، با ۷ مورد پایان‌نامه در سال ۲۰۱۳ انجام شده است. واژه‌های کلیدی همچون کتابخانه، جامعه، مطالعه، توسعه و غیره عمدتاً در عنوان پایان‌نامه‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرند. دانشگاه بوردوان^۸، بیش‌ترین تعداد ترها را در طول دوره مطالعاتی به دست آورده است. دانشگاه کارناتا‌کا با بیش‌ترین تعداد ترها در کتابخانه عمومی از سال ۱۹۷۷ تا ۲۰۱۶ در ردیف اول قرار گرفته است. نتایج نشان می‌دهد تحقیقات در کتابخانه‌های عمومی به‌کندی انجام می‌شود و تحقیقات بیشتری در حوزه خدمات کتابخانه‌ای و به‌ویژه خدمات اطلاعاتی جامعه مورد نیاز است. صابری^۹ و همکاران (۲۰۱۹)، نیز با تحلیل کتابشناسی و مصورسازی فلسفه و عملکرد کتابخانه^{۱۰} مقالات منتشرشده در طی بیست سال گذشته در پایگاه استنادی اسکوپوس، به این نتیجه رسید که روند انتشارات و استنادهای دریافت شده توسط مقالات صعودی بود. همچنین بهاتی^{۱۱} (۱۹ مقاله)، نیجریه (۵۴۹ مقاله) و دانشگاه آبادان^{۱۲} واقع در کشور نیجریه (۷۸ مقاله) به ترتیب مؤثرترین نویسندگان، کشور و دانشگاه در حوزه فلسفه و عملکرد کتابخانه‌ها هستند. خوشه‌بندی واژه‌های کلیدی نشان

نشریه مطالعات دانش پژوهی

صفحه ۹۸

دوره ۱، شماره ۱

زمستان ۱۴۰۰

پیاپی ۱

1. Singh
2. Kataria
3. Emerging trends and technologies in Libraries and Information Services (ETTLIS)
4. Gupta
5. Library marketing research
6. Bhui

7. Sahoo
8. Burdwan
9. Saberi
10. Visualization of Library Philosophy and Practice
11. Bhatti
12. University of Ibadan

می‌دهد که «مطالعه کتابشناسی» اولین و مهم‌ترین خوشه در این حوزه است. «فلسفه و عملکرد کتابخانه»^۱، «علم‌سنجی»^۲ و «کتابخانه الکترونیکی»^۳ برترین مجلات در این حوزه هستند. افزون بر این «گرایش‌های پژوهشی جهان در حوزه کتابخانه‌های عمومی از سال ۱۹۶۸ تا ۲۰۱۷» عنوان پژوهش دیگری است که توسط حشمتی و همکاران (۲۰۲۰) انجام شد. نتایج این پژوهش نشان داد که روند انتشار مقالات کتابخانه‌های عمومی صعودی و تعداد اسناد آن از ۴ مورد در سال ۱۹۶۸ به ۹۷ مورد در سال ۲۰۱۷ رسیده است. برتوت^۴ (۲۸)، ایالات متحده (۹۳۵) و دانشگاه لافورو^۵ انگلستان (۴۴) به ترتیب پرتولیدترین نویسنده، کشور و دانشگاه بودند. همچنین کومالو و ناون^۶ (۲۰۲۱) در پژوهشی به مطالعه کتابشناسی درک و انتظار کاربران از خدمات و امکانات بهینه در کتابخانه‌های عمومی در سراسر جهان پرداختند و به ارائه جلدی که شامل موضوعات مشابه برای یافتن منابع اطلاعاتی فعلی و مرتبط می‌شود اقدام نمودند. منابع کتابشناختی از پایگاه‌هایی همچون Emerald، Sabinet، Google Scholar insight و ... بازیابی شدند. این مطالعه کتابشناختی تلاشی است برای کمک به محققانی که مطالعات خود را در خصوص درک و انتظار کاربران از خدمات کتابخانه انجام می‌دهند تا دسترسی آسان به کتابشناسی مفید، جاری و قابل اعتماد داشته باشند. از طرفی آشیق و همکاران^۷ (۲۰۲۱) با هدف بررسی روند انتشار و استناد در حوزه کیفیت خدمات کتابخانه^۸ در پنج دهه ۱۹۷۲-۲۰۲۰ مطالعه‌ای کتاب‌سنجی در خصوص شناسایی نویسندگان برتر، کشورها، سازمان‌ها، مجلات برتر، هم‌استنادی و هم‌تألفی انجام دادند و دریافتند بیشترین تعداد مطالعات در سال ۲۰۱۹ و ایالات متحده با بیشترین بهره‌وری از سازمان‌ها، نویسندگان و همکاری، شاخص‌ترین کشور بود. انگلیس، ژاپن و اسپانیا و بنگلادش بیشترین همکاری در بین کشورها را دارا هستند. همچنین بررسی کلمات کلیدی بیانگر تمرکز این حوزه (SQL) بر کتابخانه‌های دانشگاهی است.

مرور پیشینه‌ها نشان می‌دهد که در داخل و خارج کشور پژوهش‌های زیادی به نقش و کارکردهای کتابخانه‌های عمومی پرداخته‌اند. از جمله پژوهش‌هایی که به روش توصیفی صورت گرفته‌اند، نقش و جایگاه و خدمات همچنین میزان خدمات ارائه‌شده در کتابخانه‌ها را از طریق نظرسنجی‌ها در شرایط مختلف برای افراد متفاوت از جمله معلولان جسمی و حرکتی، نابینایان، افراد مسن و سایر افراد جامعه مورد پژوهش قرار داده‌اند که با توجه به روش این پژوهش در دسته پیشینه‌ها نمی‌گنجد. پژوهش‌هایی که هم‌راستا با این مطالعه به روش علم‌سنجی و کتاب‌سنجی اهمیت کارکردهای کتابخانه‌های عمومی را مدنظر قرار دادند به مواردی همچون موضوعات پژوهش‌های کتابخانه‌های عمومی، مسائل مربوط به مجموعه‌سازی، آگاه‌سازی کتابخانه از مجلات منتشرکننده مقالات و شناسایی آن‌ها جهت صرفه‌جویی در هزینه‌ها، بررسی مجموعه مقالات گرایش‌ها و فناوری‌های نوظهور کتابخانه‌ها و خدمات اطلاعاتی، خروجی تحقیقات بازاریابی کتابخانه‌ای، موضوعات منابع موجود در کتابخانه‌ها و بررسی روند و موضوعات درزمینه مصورسازی فلسفه و عملکرد کتابخانه پرداخته‌اند. لازم به ذکر است در پژوهش کشوری و همتی (۱۳۹۷) مشخص شد

1. Library Philosophy and Practice (LPP)
2. Scientometrics
3. The Electronic Library
4. Bertot

5. Loughborough University
6. Khumalo & Nwone
7. Ashiq et al.
8. library service quality (LSQ)

نشریه مطالعات دانش پژوهی

صفحه ۹۹

بررسی روند تحقیقات علمی جهان در حوزه...

پرداختن به موضوعاتی مانند مسائل اجتماعی، اولویت موضوعی پژوهشگران در حوزه کتابخانه‌های عمومی است. لذا با توجه به گرایش پژوهش‌ها به سمت «مسائل اجتماعی»، بررسی خدمات اجتماعی کتابخانه عمومی که تأثیرپذیر از تحولات اجتماعی و ظهور فناوری‌های نوین است مبنای پژوهش حاضر قرار گرفت. با توجه به اهمیت موضوع کتابخانه در جهان، با این حال با وجود مطالعات کتاب‌سنجی و علم‌سنجی گوناگون در حوزه کتابخانه، تاکنون پژوهشی در خصوص مطالعه علم‌سنجی "خدمات اجتماعی کتابخانه عمومی" به صورت اخص انجام نشده است. لذا بررسی چنین پژوهشی ضرورت می‌یابد.

۳. روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش، از دسته مطالعات کاربردی می‌باشد که با روش اسنادی و تکنیک‌های علم‌سنجی انجام شده است. از آنجا که شناسایی و معرفی موضوعات و مؤلفه‌های کلیدی با انتخاب طیف زمانی مناسب ارتباط مستقیم دارد جامعه پژوهش عبارت است از کلیه تولیدات علمی نمایه شده در حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه عمومی که از ابتدا طی سال‌های ۱۹۳۹ الی ۲۰۲۰ میلادی توسط پژوهشگران این حوزه در این پایگاه در پایگاه اسکوپوس^۱ ثبت شده است. در این پژوهش، برای گردآوری داده‌ها از روش کتاب‌سنجی استفاده شده است. لذا در ابتدا کلیدواژه‌های مرتبط با موضوع مورد پژوهش تعیین گردید، این کلیدواژه‌ها شامل کتابخانه‌ی عمومی، خدمات و اجتماعی و کلیدواژه‌های مترادف آن‌ها به زبان انگلیسی بودند. در همین راستا، راهبرد جستجو با استفاده از عملگرهای بولی و کوتاه‌سازی عبارات جستجو (برای مثال Public Librer*) جهت شناسایی مترادفات و جامعیت جستجو بدین ترتیب بوده است:

TITLE-ABS-KEY (("public librar*" OR "general
librar*" OR "papular
librar*") AND (servic* OR function OR operation) AND
free OR social OR open oR "open
(access" OR community OR "3rd place" OR "third place")

در نهایت تعداد ۱۴۶۵ تولید علمی در تاریخ ۱۴۰۰/۰۵/۱۸ برابر با ۹ اوت ۲۰۲۱، بازیابی و برای تحلیل‌های بعدی وارد نرم‌افزار اکسل شدند. برای تهیه ماتریس همکاری عملی کشورها و نویسندگان، ماتریس همکاری علمی آن‌ها با استفاده از نرم‌افزار Pajek ایجاد شد. همچنین برای ترسیم نقشه علمی سازمان‌ها و کلیدواژه‌ها ابتدا داده‌ها با فرمت RIS در سه فایل ۵۰۰ تایی استخراج و وارد دو نرم‌افزار Scopus.exe و Scopuswos2.exe شدند و به فرمت WOS درآمدند. سپس با استفاده از نرم‌افزار Bibexcel پس از تبدیل فایل‌ها به یک فایل، اسامی سازمان‌ها و کلیدواژه‌ها استخراج گردید و به اصلاح و یکدست‌سازی آن‌ها اقدام شد. پس از یکدست‌سازی داده‌ها یک فرمت Pajek از آن‌ها برای ترسیم نقشه‌های علمی با استفاده از امکانات نرم‌افزار Bibexcel تهیه شد. قابل ذکر است که در این پژوهش، از مفاهیم و

نشریه مطالعات دانش پژوهی

صفحه ۱۰۰

دوره ۱، شماره ۱

زمستان ۱۴۰۰

پیاپی ۱

کلیدواژه‌های توصیفگر خود نویسندگان مدارک استفاده شده است (احمدی و کوبی، ۱۳۹۴) و پیش فرض این است که کلیدواژه‌های مقالات به دقت توسط نویسندگان انتخاب شده‌اند. برخی از مقاله‌ها، مشخصاتی از قبیل وابستگی سازمانی و ... را ذکر نکرده بودند که در این مقاله با نام «نامشخص» در جداول مربوطه مشخص شده‌اند. فرایند یکدست‌سازی شامل حالت‌های مفرد و جمع کلمات، یکدست کردن کلماتی که به شکل اختصاری نوشته شدند، کلمات بازیابی شده نامرتب و مواردی مانند آن است. واژگان و مفاهیم یک مجموعه از مدارک نشان‌دهنده‌ی محتوای آنهاست، لذا، با محاسبه‌ی میزان همابندی مفاهیم می‌توان ساختار موضوعی حوزه‌های علوم را ترسیم کرد. خوشه‌بندی یک فعالیت توصیفی است که شناسایی گروه‌بندی طبیعی داده‌ها را مورد کاوش قرار می‌دهد (کوالسکی، ۲۰۱۱، ۱۸۹). در ادامه به تجزیه و تحلیل داده‌ها براساس سؤالات پژوهش پرداخته می‌شود.

در این مطالعه جهت ترسیم نقشه هم‌تالیفی مؤلفان و سازمان‌ها و همچنین هم‌رخدادی واژگان از نرم‌افزار VOSviewer، Pajek، UciNet و Net Draw استفاده شده است و در محاسبه اطلاعات مربوط به شاخص‌های کلان و خرد شبکه از نرم‌افزار UciNet و جهت محاسبه نرخ رشد تولیدات علمی و برآورد سهم هر کدام از کشورها در تولیدات علمی از آمار توصیفی (توزیع فراوانی و نرخ رشد) و نرم‌افزار اکسل استفاده شد.

فرمول توزیع فراوانی:

$$P = \frac{F}{N} * 100 = \frac{\text{فراوانی یک واحد}}{\text{مجموع فراوانی ها}} * 100$$

فرمول نرخ رشد:

$$\text{Growth Rate} = \frac{b - a}{a} = \frac{\text{مقدار گذشته} - \text{مقدار فعلی}}{\text{مقدار گذشته}}$$

۴. یافته‌ها

پاسخ به سؤال اول پژوهش: نرخ رشد تولیدات علمی حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی در پایگاه اسکوپوس در بازه زمانی ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۹ به چه صورت بوده است؟

در پاسخگویی به سؤال اول پژوهش تعداد تولیدات علمی در دوره‌های پنج‌ساله مورد محاسبه قرار گرفت و سپس به محاسبه نرخ رشد در هر دوره پنج‌ساله پرداخته شد.

بر اساس یافته‌های مربوط به روند تولیدات علمی حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی مطابق با نمودار ۱ مشخص شد که روند تولیدات علمی این حوزه در فاصله سال‌های (۱۹۴۳-۱۹۳۹) تا (۱۹۶۴-۱۹۶۸) بسیار ضعیف بوده و طی بازه زمانی مدنظر تنها ۴ مدرک تولید شده است. پس از آن تولیدات علمی روند مثبتی داشته و همواره افزایش یافته است. بر اساس یافته‌های جدول مذکور بیشترین تولیدات علمی نیز در فاصله سال‌های (۲۰۱۴-۲۰۱۸) منتشر شده است. همچنین بر اساس نرخ رشد مشخص شد که هرچند تولیدات این حوزه در حال افزایش بوده ولی این افزایش به صورت تدریجی اتفاق افتاده است. لذا نمودار نرخ رشد حاکی از روند رشد سینوسی در این حوزه است. بر اساس یافته‌ها بیشترین روند رشد تولیدات علمی در فاصله سال‌های ۱۹۷۹ تا ۱۹۸۳ رخ داده که این میزان برابر با ۳٪ است. کم‌ترین روند رشد نیز با ۰.۶۱٪ - در فاصله سال‌های ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۰ به ثبت رسیده است، که با توجه به تولیدات علمی منتشر شده در فاصله سال‌های ۲۰۱۴ تا ۲۰۱۸، انتظار می‌رود تولیدات این حوزه از سال ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۳ با نرخ رشد منفی همراه باشد.

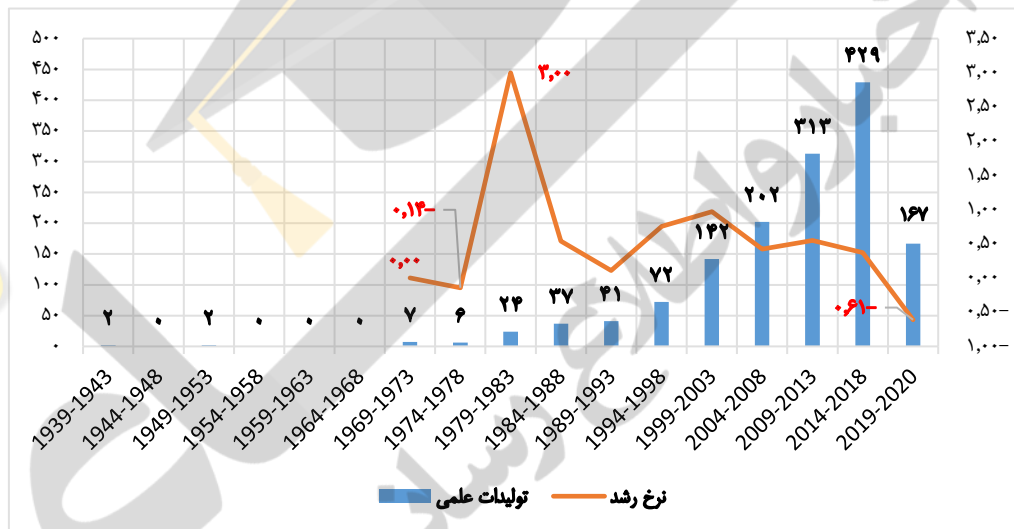
نشریه مطالعات دانش پژوهی

صفحه ۱۰۲

دوره ۱، شماره ۱

زمستان ۱۴۰۰

پیاپی ۱

نمودار ۱. نرخ رشد تولیدات در حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی

به طور کلی مشخص شد متوسط نرخ رشد تولیدات علمی حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی در هر دوره پنج‌ساله (۱۹۶۹-۱۹۷۳) تا (۲۰۱۴-۲۰۱۸) برابر با ۰/۷۳ درصد بوده است. قابل ذکر است با توجه به اینکه داده‌های بازه زمانی سال (۲۰۱۹-۲۰۲۰) هنوز تکمیل نشده و بازه زمانی دو ساله را در برمی‌گیرد، در محاسبه متوسط نرخ رشد در نظر گرفته نشد. همچنین از آنجایی که داده‌های مربوط به فاصله سال‌های (۱۹۳۹-۱۹۴۳ تا ۱۹۶۴-۱۹۶۸) صفر است، در محاسبه نرخ رشد و متوسط نرخ رشد لحاظ نشده است.

پاسخ به سؤال دوم پژوهش: کدام یک از سازمان‌ها در تولیدات علمی حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی جزء فعال‌ترین سازمان‌ها محسوب می‌شوند؟

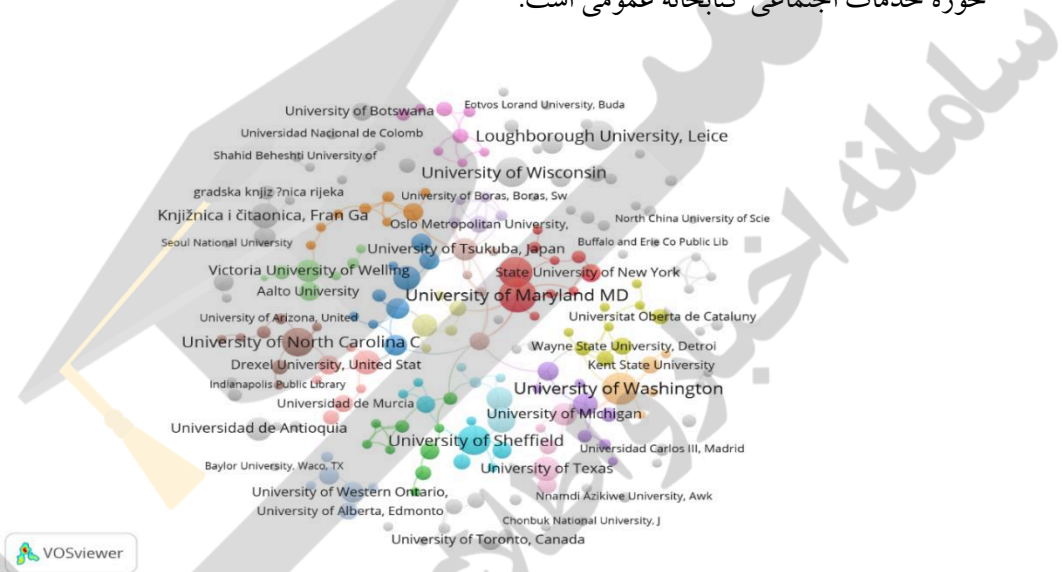
به منظور پاسخ به این سؤال پس از اصلاح و یکدست‌سازی اسامی سازمان‌ها توسط نرم‌افزار وی.ا.اس. ویور نقشه علمی آن‌ها ترسیم شد. به طور کلی مشخص شد که ۱۴۲۳ سازمان در تولیدات علمی این حوزه نقش داشته‌اند. جهت ترسیم نقشه علمی سازمان‌ها در تولیدات علمی این حوزه، سازمان‌هایی که در تولید بیش از دو مدرک نقش داشته‌اند مدنظر قرار گرفتند. تصویر ۱ نشان‌دهنده نقشه همکاری علمی سازمان‌ها در حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه عمومی است.

نشریه مطالعات دانش پژوهی

صفحه ۱۰۳

بررسی روند تحقیقات علمی جهان در حوزه...

شکل ۱. نقشه همکاری علمی سازمان‌ها در حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه عمومی

شبکه فوق دارای ۱۹۶ گره (سازمان)، ۱۹۳ لینک (همکاری) و ۲۵۶ قدرت پیوند است. همان‌طور که در تصویر ۱ نیز مشاهده می‌شود، در این شبکه تعداد روابط میان مؤسسات بسیار پایین است، که نشان‌دهنده تمایل کم سازمان‌ها به همکاری با یکدیگر در سطح محلی (ملی) و بین‌المللی است. مطابق با تصویر فوق دانشگاه مریلند با ۲۸ مدرک فعال‌ترین سازمان در این حوزه است. همچنین دانشگاه واشنگتن با ۲۵، دانشگاه فلوریدا با ۲۳ و دانشگاه شفیلد، ویسکانسین و لوگبروگ هر کدام با ۲۲ مدرک در رده‌های بعدی جای دارند. در میان سایر دانشگاه‌ها نیز اسم دانشگاه‌های ایران از جمله دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی با ۳ مدرک، دانشگاه شهید بهشتی با ۲، پیام نور با ۲، علوم پزشکی سنندج با ۲ و اصفهان با ۲ مدرک آمده است که به دلیل عملکرد ضعیف در سطح بین‌المللی در حاشیه نقشه جای گرفته‌اند. همان‌طور که در شکل ۱ نمایان است، دانشگاه‌های جهان و ایران در خصوص همکاری علمی در حوزه خدمات کتابخانه‌های عمومی عملکرد بسیار ضعیفی را داشته‌اند و با توجه به تعداد تألیفات کم در این حوزه تمایل کمی را نیز در همکاری با سایر سازمان‌ها هم در سطح ملی و هم در سطح بین‌المللی شاهد هستیم.

پاسخ به سؤال سوم پژوهش: پراکندگی مقالات حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی بر کشورهای فعال و شبکه هم‌تألفی کشورها چگونه است؟

در پاسخگویی به پرسش سوم با توجه به کشورهای ارائه دهنده مقالات مشخص شد که در مجموع ۸۴ کشور در حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی مشارکت داشته‌اند، که فعال‌ترین کشورها برحسب بیشترین تعداد مقالات مشخص و معرفی شدند.

ابتدا جهت بررسی سهم هر کدام از کشورها در تولیدات علمی با کمک نرم‌افزار اکسل اسامی کشورها به همراه میزان تولیدات علمی آن‌ها جداسازی شد. سپس با استفاده از آمار توصیفی (توزیع فراوانی) سهم هر کدام از کشورها در تولیدات علمی حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی مورد بررسی قرار گرفت. جدول ۱ میزان مشارکت کشورها در تولیدات علمی را نشان می‌دهد.

نشریه مطالعات دانش پژوهی

صفحه ۱۰۴

جدول ۱. پراکندگی مقالات حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی برحسب کشورهای فعال

رتبه	کشور	تعداد مقاله	فراوانی	سهم
۱	آمریکا	۵۴۱	۳۶.۹۲	۳۷
۲	انگلیس	۱۸۴	۱۲.۵۵	۱۳
۳	کانادا	۶۹	۴.۷	۵
۴	استرالیا	۶۸	۴.۶۴	۵
۵	اسپانیا	۴۸	۳.۲۷	۳
۶	کروات	۳۹	۲.۶۶	۳
۷	هند	۳۱	۲.۱۱	۲
۸	ژاپن	۲۹	۱.۹۷	۲
۹	آفریقای جنوبی	۲۸	۱.۹۱	۲
۱۰	چین	۲۶	۱.۷۷	۲
۱۱	نیجریه	۲۴	۱.۶۳	۲
۱۲	برزیل	۲۳	۱.۵۶	۲
۱۳	دانمارک	۲۳	۱.۵۶	۲
۱۴	کلمبیا	۱۹	۱.۲۹	۱
۱۵	آلمان	۱۶	۱.۰۹	۱
۱۶	مجموع ۶۹ کشور	۲۹۷	۲۰.۲۷	۲۰
	مجموع	۱۴۶۵	۱۰۰	۱۰۰

همان‌گونه که در جدول ۱ مشخص است کشور آمریکا با میزان مشارکت ۵۴۱ مدرک و سهم ۳۷ درصد بیشترین سهم در تولیدات علمی را داراست. بعد از آن نیز کشور انگلیس با ۱۸۴ مدرک و سهم ۱۳ درصد، کانادا با ۶۹ مدرک و سهم ۵ درصد، استرالیا با ۶۸ مدرک و سهم ۵ درصد، اسپانیا با ۴۸ و سهم ۳ درصد، کروات با ۳۹ مدرک و سهم ۳ درصد و هند با ۳۱ مدرک و سهم ۲ درصد به ترتیب نقش فعال‌تری نسبت به سایر کشورها در حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی ایفا نموده‌اند. همچنین ۶۹ کشور دیگر نیز با تعداد اندکی پژوهش در این حوزه تنها در ۲۰ درصد از تولیدات علمی نقش داشته‌اند. بنابراین بررسی‌ها نشان می‌دهند کشور آمریکا به تنهایی با ۳۷ درصد، در میزان تولیدات علمی در صدر قرار گرفته است.

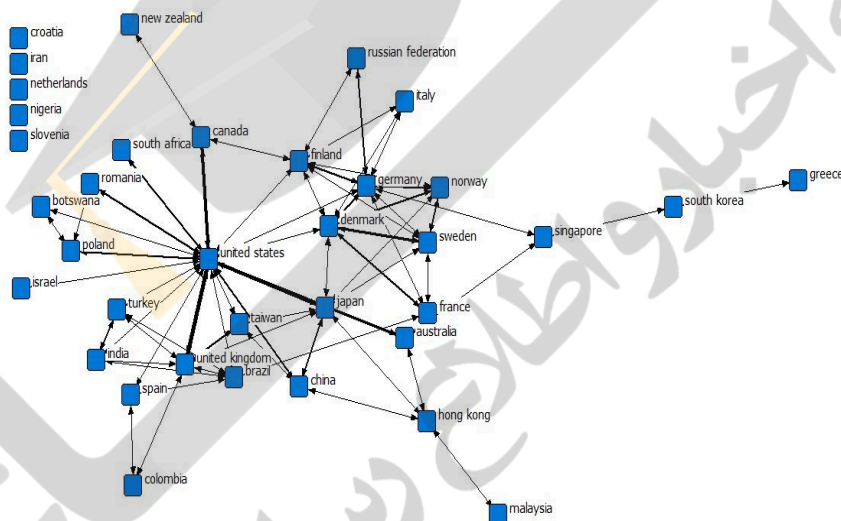
دوره ۱، شماره ۱

زمستان ۱۴۰۰

پیاپی ۱

به منظور بررسی جایگاه هر کدام از کشورها در تولیدات علمی نیز اقدام به تهیه نقشه هم‌تألفی آن‌ها شد. که در شکل ۲ شبکه همکاری علمی کشورها در حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی قابل مشاهده است. در این شبکه، گره‌ها نشان‌دهنده کشور و پیوند میان گره‌ها، نشان‌دهنده ارتباط علمی بین کشورها در تألیف مقالات است. شبکه مذکور شامل ۳۵ کشور یا گره است. همان‌گونه که مشاهده می‌شود کشور آمریکا در مرکزیت نقشه قرار دارد و تمامی خطوط وارده به این گره با برخی از گره‌ها به صورت پرننگ مشخص شده‌اند که این موضوع نشان‌دهنده وجود روابط قوی (هم‌تألفی) با آن‌ها را دارد.

این شبکه (تصویر ۲) از ۱۴ خوشه، ۶۵ پیوند و ۱۰۰ قدرت پیوند تشکیل شده است. در این بین کشور آمریکا با ۱۷ لینک (همکاری) و ۴۰ قدرت پیوند، برترین کشور در این شبکه است و به همین لحاظ کشور آمریکا دارای بیشترین مشارکت در سطح بین‌المللی و بالاترین مرکزیت شبکه است.

شکل ۲. نقشه همکاری علمی کشورها در حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه عمومی

در نقشه کشورها، کشور ایران نیز با ۹ مدرک در این زمینه، بدون هیچ‌گونه پیوندی با سایر کشورها در حاشیه نقشه قرار گرفته است، که بیانگر تمایل کم پژوهشگران ایرانی در زمینه همکاری بین‌المللی است چراکه همکاری در تولیدات علمی در سطح بین‌المللی باعث افزایش شاخص تخصص در هر حوزه و افزایش تخصص آن کشور می‌شود. در ادامه مطابق با شکل ۲ بررسی جایگاه کشورها در تولیدات علمی از طریق شاخص‌های مرکزیت انجام شد. در جدول ۲ جایگاه کشورها براساس مرکزیت رتبه، نزدیکی و بینایی ارائه شده است.

نشریه مطالعات دانش پژوهی

صفحه ۱۰۵

بررسی روند تحقیقات علمی جهان در حوزه...

جدول ۲. جایگاه کشورهای برتر در حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی بر اساس مرکزیت رتبه،

نزدیکی و بینابینی

رتبه	کشور	مرکزیت رتبه	مرکزیت نزدیکی	رتبه	کشور	مرکزیت بینابینی
۱	آمریکا	۵۰/۰۰۰	۱۵/۴۵۵	۱	آمریکا	۴۱/۸۱۳
۲	آلمان	۲۶/۴۷۱	۱۴/۷۸۳	۲	آلمان	۱۲/۹۴۹
۳	دانمارک	۲۳/۵۲۹	۱۴/۷۱۹	۳	سنگاپور	۱۰/۰۰۱
۴	فنلاند	۲۳/۵۲۹	۱۴/۶۵۵	۴	ژاپن	۷/۹۱۷
۵	ژاپن	۲۳/۵۲۹	۱۴/۵۹۲	۵	استرالیا	۶/۵۴۲
۶	انگلیس	۲۰/۵۸۸	۱۴/۴۰۷	۶	فنلاند	۵/۷۱۳

شاخص‌های مرکزیت یکی از مهم‌ترین شاخص‌ها جهت تحلیل شبکه است. شاخص مرکزیت رتبه تعداد پیوندهای واردشده یا خارج‌شده در شبکه را مدنظر دارد. و به محاسبه میزان پیوندهای یک گره که با سایر گره‌ها در شبکه دارد می‌پردازد. این شاخص جهت تحلیل ساختار کل شبکه و موقعیت گره‌های موجود در آن مفید است (سهیلی و عصاره، ۱۳۹۱). سنجه مرکزیت نزدیکی، فاصله یک گره از سایر گره‌ها را نشان می‌دهد. این فاصله نشان‌دهنده دسترس‌پذیری، امنیت و سلامت عامل‌ها است. سنجه نزدیکی کوتاه‌ترین فاصله هر عامل با دیگر عامل در شبکه است (جعفرزاده، ۱۳۹۱؛ کریمی و حیدر نیا، ۱۳۹۸).

بر اساس اطلاعات جدول ۲ کشور آمریکا با بیشترین شاخص رتبه و نزدیکی (۵۰/۰۰۰ و ۱۵/۴۵۵) در شکل ۲ تأثیرگذارترین کشور از نظر دو شاخص مدنظر است و پس از آن کشور آلمان، دانمارک و فنلاند تمایل بیشتری به همکاری علمی در سطح بین‌المللی داشته‌اند و بیشترین امتیاز را در شاخص رتبه و نزدیکی به دست آورده‌اند.

همچنین شاخص مرکزیت بینابینی به بررسی کوتاه‌ترین مسیری که یک گره میان جفت گره‌ها در یک شبکه می‌تواند قرار بگیرد می‌پردازد. سنجه بینابینی میزان قدرت و تأثیرگذاری یک گره و میزان حیاتی بودن حضور آن را در شبکه را موردبررسی قرار می‌دهد (عباس‌پور، نقشینه، فدایی و عصاره، ۱۳۹۲). بر این اساس مشخص شد که قدرت و تأثیرگذاری گره متعلق به کشور آمریکا بر اساس شاخص بینابینی بیشتر از سایر کشورها است. این میزان برای کشور آمریکا برابر با ۴۱/۸۱۳ و پس از آن کشورهای آلمان و سنگاپور با ۱۲/۹۴۹ و ۱۰/۰۰۱ بیشترین قدرت و تأثیر در شبکه را دارند. قابل ذکر است که با توجه به اینکه کشور ایران هیچ‌گونه همکاری بین‌المللی نداشته است از نظر سه شاخص مذکور رتبه صفر را دارد و با کشورهای نیجریه، اسلوانیا، هلند و کرووات وضعیت مشابهی را داراست.

نشریه مطالعات دانش پژوهی

صفحه ۱۰۶

دوره ۱، شماره ۱

زمستان ۱۴۰۰

پیاپی ۱

پاسخ به سؤال چهارم پژوهش: وضعیت شبکه هم‌تألفی نویسندگان حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی در پایگاه اسکوپوس در بازه زمانی ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۹ چگونه است؟

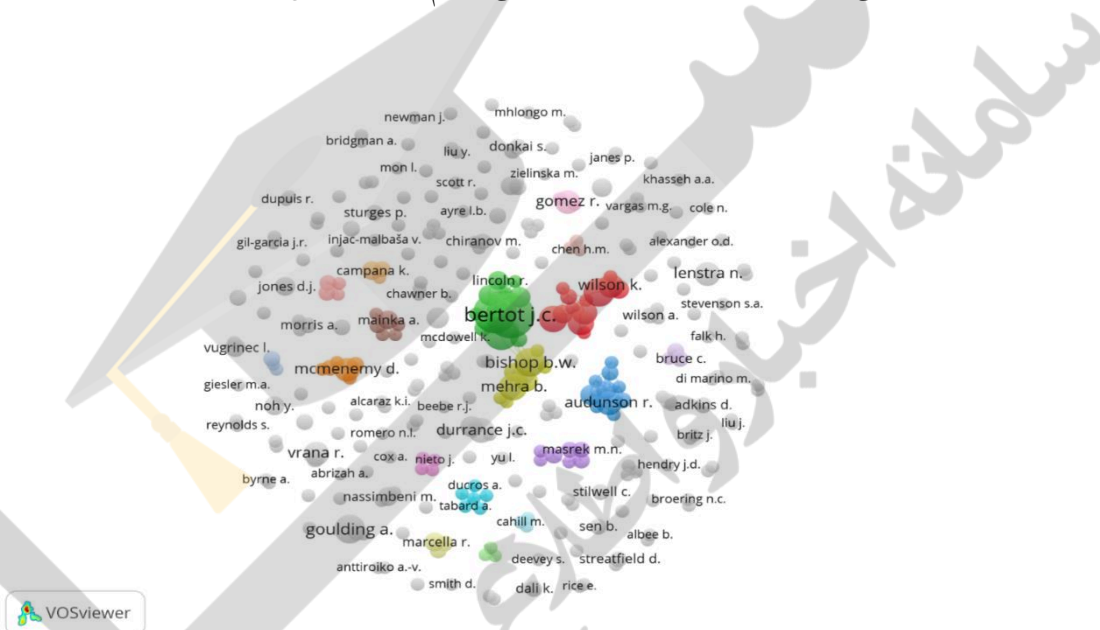
در پاسخگویی به پرسش چهارم پژوهش اسامی نویسندگان و همکاری علمی آن‌ها بررسی شده و نویسندگان این مقالات مورد تحلیل هم‌تألفی قرار گرفتند. به‌طور کلی مشخص شد که ۲۳۱۵ نویسنده در تولیدات علمی این حوزه مشارکت داشته‌اند. به‌منظور بررسی ماهیت ساختار شبکه هم‌تألفی پژوهشگران در تولیدات علمی حوزه خدمات کتابخانه‌های عمومی از نرم‌افزار وی.ا.اس.ویور استفاده شد.

نشریه مطالعات دانش پژوهی

صفحه ۱۰۷

بررسی روند تحقیقات علمی جهان در حوزه...

شکل ۳. شبکه مشارکت (هم‌تألفی) پژوهشگران در حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی

در این شبکه هر گره مختص به یک نویسنده منحصر به فرد و پیوندهای بین گره‌ها نشان‌دهنده روابط علمی بین نویسندگان است. همچنین بزرگی گره‌های موجود در این شبکه نیز نشان‌دهنده میزان تعداد هم‌تألفی هر نویسنده با سایر نویسندگان و شاخص مرکزیت شبکه است. در ترسیم این شبکه تعداد پژوهشگرانی که داری ۲ مدرک و بالاتر بودند وارد نرم‌افزار شدند. این شبکه متشکل از ۳۰۸ نویسنده (گره) و ۲۵۶ پیوند (هم‌تألفی) است. در این شبکه پهنای موجود میان گره‌ها نشان از میزان هم‌تألفی نویسندگان با یکدیگر دارد. همچنین این شبکه دارای ۱۶۵ خوشه است که شامل ۶ خوشه بزرگ و ۱۵۹ خوشه کوچک‌تر است. بزرگ‌ترین خوشه این شبکه ۱۳ نویسنده داشت. بر این اساس به ترتیب در این شبکه برتوت^۱ با ۲۲، جیگر^۲ با ۱۸، مک کلا^۳ با ۱۲، بی شاپ^۴ با ۹، اوشروود^۵ با ۹، گلدینگ^۶ با ۹ و بلک و مهرا^۷ با ۸ مدرک، در زمینه همکاری از تأثیرگذارترین پژوهشگران در شبکه هم‌تألفی حوزه خدمات کتابخانه‌های عمومی محسوب می‌شوند. در ساختار این شبکه نویسندگانی که دارای هم‌تألفی بیشتری

1. Bertot
2. Jaeger
3. McClure
4. Bishop

5. Usherwood
6. Goulding
7. Black & Mehra

هستند در فاصله نزدیک تر و نویسندگانی که هم‌تألفی کمتری باهم دارند بافاصله بیشتری از هم و دور از مرکز نقشه قرار گرفته‌اند.

در ادامه جهت بررسی اهمیت هرکدام از پژوهشگران در شکل ۳ بر اساس شاخص مرکزیت رتبه، نزدیکی و بینابینی، جایگاه آن‌ها و نقش و تأثیرگذاری آن‌ها در این حوزه مشخص گردید.

جدول ۳. نقش پژوهشگران حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه در تولیدات علمی بر اساس مرکزیت رتبه، نزدیکی و بینابینی

رتبه	پژوهشگر	مرکزیت رتبه	رتبه	پژوهشگر	مرکزیت نزدیکی	رتبه	پژوهشگر	مرکزیت بینابینی
۱	برتوت	۳/۵۸۳	۱	برتوت	۰.۳۴۵	۱	بیشاب	۰/۱۸۷
۲	جیگر	۳/۵۸۳	۲	جیگر	۰.۳۴۵	۲	جیگر	۰/۰۷۸
۳	بیشاب	۲/۹۳۲	۳	بیشاب	۰.۳۴۵	۳	مهرا	۰/۰۶۸
۴	آبوا	۲/۶۰۶	۴	لانگا	۰.۳۴۵	۴	لایم‌لی	۰/۰۶۸
۵	آیودونسون	۲/۶۰۶	۵	لارسون	۰.۳۴۵	۵	اشروود	۰/۰۵۷
۶	بلومگرین	۲/۶۰۶	۶	لازار	۰.۳۴۵	۶	ویلسون	۰/۰۴۵
۷	جوچومسن	۲/۶۰۶	۷	لینکول	۰.۳۴۵	۷	دورانی	۰/۰۲۳
۸	کویزومی	۲/۶۰۶	۸	مکدرموت	۰.۳۴۵	۸	مودیمن	۰/۰۲۳
۹	راس موسن	۲/۶۰۶	۹	مهرا	۰.۳۴۵	۹	پاتیمن	۰/۰۲۳
۱۰	وارهیم	۲/۶۰۶	۱۰	تایلور	۰.۳۴۵	۱۰	کویزومی	۰/۰۱۷

نشریه مطالعات دانش پژوهی

صفحه ۱۰۸

دوره ۱، شماره ۱

زمستان ۱۴۰۰

پیاپی ۱

مطابق با جدول ۳، بر اساس شاخص رتبه، برتوت و جیگر هرکدام با ۳/۵۸۳ و بیشاب با ۲/۹۳۲ به‌عنوان اثرگذارترین پژوهشگران شناسایی شدند که با توجه به اینکه این شاخص میزان یال‌های (پیوند) ورودی و خروجی به گره را مدنظر دارد مطابق با جدول ۳ وضعیت هم‌تألفی میان نویسندگان نامناسب است. در واقع مرکزیت رتبه تعداد دفعاتی است که یک نویسنده با سایر نویسندگان همکاری علمی داشته است. بر اساس این شاخص نویسندگان تمایل بسیار کمی در هم‌تألفی با سایر افراد از خود نشان داده‌اند.

بر اساس شاخص نزدیکی ده پژوهشگر برتر از نظر این شاخص در جدول ۳ ذکر شده‌اند. از این نظر ده پژوهشگر بافاصله ۰/۳۴۵ از همدیگر قرار دارند. و بر اساس شاخص بینابینی، نیز بیشاب با ۰/۱۸۷ امتیاز، قدرت و تأثیرگذاری بیشتری در شبکه هم‌تألفی داشته است. بدین معنی که این نویسنده در مسیر پیوندهای بیشتری قرار گرفته است و باعث پیوند گره‌های بیشتری در شبکه شده است. جیگر، مهرا و لایم‌لی نیز به

کرد (جنوی و عبدی، ۱۴۰۰). به عنوان مثال، قرار گرفتن گره "شبکه اجتماعی" ^۱ و همچنین "مکان" ^۲ در نزدیکی گره "کتابخانه عمومی" ^۳ نشان دهنده اهمیت دو واژه و ارتباط آن‌ها باهم است، و محل قرار گرفتن گره "ارتقاء سلامت" ^۴، به معنی ارتباط دور آن با مفهوم کتابخانه عمومی است. همچنین وجود کلیدواژه‌هایی مانند "کتابدار"، "آموزش"، "کامپیوتر"، "سواد اطلاعاتی"، "اینترنت" نشان از اهمیت آموزش سواد اطلاعاتی به کتابداران دارد. تحلیل هم‌رخدادی واژگان، روشی مناسب برای ترسیم ساختار دانش و ترسیم نقشه‌های موضوعی در قالب خوشه‌هاست که مزیت‌های بالاتری نسبت به سایر رویکردهای تحلیلی مانند تحلیل استنادی در حوزه علم‌سنجی دارد که در ادامه بدان پرداخته می‌شود.

پاسخ به سؤال ششم پژوهش: خوشه‌های موضوعی بروندادهای علمی حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی کدامند؟

جهت پاسخگویی به سؤال فوق با توجه به اطلاعات موجود در جدول ۴، ابتدا به بررسی کلیدواژه‌های مهم در هر خوشه پرداخته شد. سپس ۶ گره از نظر اهمیت و فراوانی بیشتر برای هر کدام از خوشه‌ها استخراج شد. براساس اطلاعات جدول مذکور در خوشه یک کلیدواژه «کتابخانه عمومی» با ۶۳۱ فراوانی غالب موضوعی پژوهش‌های حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه‌ی عمومی در پایگاه اسکوپوس را تشکیل می‌دهد. در خوشه ۲ نیز واژه «انسان» با بسامد ۱۱۷، بالاترین فراوانی را دارد. در خوشه ۳ واژه «اینترنت» با ۱۱۷ تکرار، در خوشه ۴ واژه «آموزش» با ۴۶ تکرار و در خوشه ۵ واژه «ارتباط» با ۲۹ تکرار، مهم‌ترین واژگان هر خوشه محسوب می‌شوند.

نشریه مطالعات دانش پژوهی

صفحه ۱۱۰

دوره ۱، شماره ۱

زمستان ۱۴۰۰

پیاپی ۱

جدول ۴. موضوعات مقالات حوزه‌ی خدمات اجتماعی کتابخانه‌ی عمومی در پایگاه اسکوپوس

تعداد پیوند	فراوانی	کلیدواژه	نام خوشه
۱۲۹	۶۳۱	Public library	خوشه ۱: «نقش کتابخانه عمومی»
۱۳۲	۳۲۵	Library	
۱۰۹	۱۱۱	Library services	
۱۱۵	۱۰۸	information service	
۷۸	۷۱	Digital libraries	
۶۹	۴۹	University libraries	
۹۲	۱۱۷	Human	خوشه ۲: «مشارکت اجتماعی شهروندان»
۹۱	۶۲	Article	
۷۷	۵۴	Adult	
۷۱	۵۱	Children	
۷۷	۴۶	Assessment	
۷۵	۳۷	Male	خوشه ۳: «سواد رسانه‌ای و سواد اطلاعاتی»
۱۱۱	۱۱۷	Education	
۱۰۴	۱۰۲	Internet	
۸۴	۸۰	Librarian	
۵۳	۴۵	health education	
۵۵	۳۱	Information literacy	
۶۱	۲۵	Access to information	خوشه ۴: «سرمایه اجتماعی»
۶۶	۴۶	Learning	
۴۴	۲۱	Student	
۳۵	۲۰	Storytelling	
۲۰	۱۳	Disabled children	
۳۱	۱۲	Planning	خوشه ۵: «ارتباطات علمی»
۳۸	۲۹	Communication	
۵۰	۲۳	Personnel training	
۲۷	۱۳	Library management	

در جدول ۴، با توجه به اکثریت واژگان پرسامد، مفاهیم اصلی خوشه‌ها نیز مورد بررسی قرار گرفته است که در نهایت می‌توان گفت، بیانگر موضوعات مرتبط با مقالات حوزه‌ی خدمات اجتماعی کتابخانه عمومی در پایگاه اسکوپوس در بازه‌ی زمانی ۱۹۳۹ تا ۲۰۲۰ هستند.

خوشه اول، عمدتاً به توصیف روابط کتابخانه عمومی و همچنین نقش آن بر سایر کتابخانه‌ها و ارائه خدمات سنتی و دیجیتالی می‌پردازد که شکل ۴ به نوعی، بیانگر برتری این موضوع نسبت به موضوعات دیگر از لحاظ توزیع واژگان نیز است. در خوشه‌ی دوم، با عنوان مشارکت اجتماعی شهروندان بیانگر پویایی و اثرگذاری کتابخانه‌های عمومی در سطح جامعه است که کاربران را تشویق به مشارکت و تعامل بیشتر با

نشریه مطالعات دانش پژوهی

صفحه ۱۱۱

بررسی روند تحقیقات علمی جهان در حوزه...

کتابخانه‌ها می‌نمایند که از جمله می‌توان به تشکیل شوراهای و انجمن‌های مشورتی در این زمینه اشاره کرد. «سواد رسانه‌ای و سواد اطلاعاتی» موضوع خوشه سوم است که بر مهارت‌های مورد نیاز جامعه اطلاعاتی در عصر فناوری تأکید دارد به طوری که کتابخانه‌های یکی از بسترهای توسعه و شکل‌دهی سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی است. خوشه چهارم دلالت بر «سرمایه اجتماعی» در کتابخانه‌ها دارد که با روش‌هایی در ارتباط و تعامل است که در آن نیازهای مختلف در نظر گرفته می‌شود و شامل توانایی کتابخانه در تأمین فضای مشترک برای گروه‌های مختلف سنی، قومی، جسمی و آموزشی است. و در نهایت در خوشه پنجم، «ارتباطات علمی» است که در حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه عمومی جایگاه ویژه‌ای دارد. کتابداران کتابخانه‌های عمومی باید با توجه به ارتباطشان با طیف وسیعی از مردم، در کنار نقش اصلی خویش، یعنی پاسخگویی به نیازهای اطلاعاتی مراجعان و ارائه منابع اطلاعاتی مناسب براساس خواسته‌های آنها، نقش دیگری را نیز بر عهده گیرند و به آن اهتمام ورزند. برای نمونه، کتابداری که در یک کتابخانه روستایی مشغول به کار است، با مشارکت در فعالیت‌های اجتماعی و حضور در اماکن اجتماعی نیازهای حرفه‌ای آنها را درک و متناسب با نیازهای آنها منابع علمی را که قابل درک برای جامعه مورد نظر است، شناسایی و نسبت به تهیه و در دسترس قرار دادن آن اقدام نماید.

نشریه مطالعات دانش پژوهی

صفحه ۱۱۲

۵. بحث و نتیجه‌گیری

پژوهشگران در این پژوهش طی بازه زمانی ۸۱ سال نشان دادند که تولیدات حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی روند افزایشی را پیش رو داشته است. همچنین بررسی نرخ رشد تولیدات علمی این حوزه نیز نشان داد که نرخ رشد تولیدات این حوزه روند سینوسی داشته و بیشترین نرخ رشد در فاصله سال‌های ۱۹۷۹-۱۹۷۳ با نرخ رشد ۳ درصد بوده است و متوسط این رشد برای هر دوره پنج‌ساله برابر با ۰/۷۳ درصد محاسبه شد، که بر اساس نتایج به دست آمده نرخ رشد حوزه خدمات کتابخانه‌های عمومی در شرایط مطلوبی قرار ندارد. بی‌توجهی به کارکرد کتابخانه‌های عمومی و عدم مطالعه در خصوص خدمات به‌روز همگام با دانش و فناوری روز را می‌توان از جمله دغدغه‌های پژوهش حاضر و پژوهش بال و تانگر (۲۰۰۶) دانست. باین وجود پژوهش پالیوال (۲۰۱۵)، با بررسی مطالعات کتابخانه و اطلاع‌رسانی بر روی ۱۷۷ مقاله پژوهشی بر اساس توزیع سالانه، طول مقاله، استفاده از جدول، نمودار، الگوی نویسندگی و ضرایب همکاری نشان داد این نوع از تحقیقات سال به سال در حال افزایش می‌باشند از این رو، نتایج مطالعه‌ی وی با نتایج این مطالعه همسوست. البته نباید نتایج دو پژوهش را از بُعد نوع خدمات فراموش کرد، چراکه پژوهش پالیوال به سمت خدمات کتابشناختی منابع کتابخانه، سوق دارد. به این ترتیب، روند افزایشی پژوهش‌های صورت گرفته، نشان از توجه پژوهشگران و متخصصان، در خصوص تأثیر مستقیم عرصه‌ی فناوری بر خدمات اجتماعی کتابخانه به مراجعه‌کنندگان و رضایت آنها دارد. ولی باین وجود و طی بازه زمانی مورد مطالعه هنوز آن گونه که شایسته است، انجام پژوهش‌ها در خصوص این حوزه با استقبال روبه‌رو نشده است، که برخی از این دلایل را می‌توان در بی‌آگاهی اکثریت پژوهشگران از وضعیت حوزه، بی‌توجهی مسئولان در نحوه خدمات‌رسانی به عموم در کتابخانه‌های عمومی و عدم علاقه آنها نسبت به

دوره ۱، شماره ۱

زمستان ۱۴۰۰

پیاپی ۱

وضعیت موجود کتابخانه‌های عمومی در خدمات‌رسانی به قشر خاص جوامع (معلولین، سالمندان، نابینایان و ..) عنوان کرد. لذا آگاهی‌رسانی از وضعیت این حوزه به مسئولان و پژوهشگران این حوزه در اینجا حائز اهمیت است.

البته میان یافته‌های پژوهش حاضر با سایر پژوهش‌های انجام‌شده در زمینه‌ی سازمان‌های برتر، نیز تفاوت‌ها و شباهت‌هایی مشاهده می‌شود، با توجه به بخشی از نتایج پژوهش گوپتا (۲۰۱۸)، مؤسسات برتر تحقیقاتی در حوزه بازاریابی کتابخانه در سراسر جهان شامل دانشگاه سیتی نیویورک، دانشگاه ایالتی فلوریدا، دانشگاه تگزاس در آیوستین، آمریکا، دانشگاه لافرو و دانشگاه شفیلد در انگلستان است در حالیکه در یافته‌های پژوهش حاضر در خصوص سازمان‌های برتر در حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی، "دانشگاه مریلند" با ۲۸ تولید علمی و "دانشگاه واشنگتن" با ۲۵ تولید علمی از پر تولیدترین سازمان‌ها بودند. البته نباید از وجود تفاوت رویکرد پژوهشی گوپتا و همکاران (۲۰۱۸) در زمینه بازاریابی یا خدمات کتابخانه‌ها با استفاده از رسانه‌های اجتماعی با پژوهش حاضر که منحصراً در زمینه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی است، غافل شد. نتایج پژوهش حاکی از آن است که اکثریت سازمان‌ها از کشور آمریکا بودند، و همچنین بیشترین همکاری‌های علمی در سطح ملی و بین‌المللی متعلق به سازمان‌های کشور آمریکا بودند. قابل توجه است که در میان دانشگاه‌های ایران، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی با ۳ مدرک نسبت به سایر دانشگاه‌های داخلی در شرایط بهتری قرار دارد ولی از نظر هم‌تألفی نیز مانند سایر دانشگاه‌های ایران هیچ‌گونه همکاری برون‌سازمانی نداشته است. نتایج پژوهش نشان داد که سازمان‌های منتشرکننده تولیدات علمی در حوزه خدمات کتابخانه‌های عمومی تمایل بسیار پایینی در همکاری در سطح ملی و بین‌المللی دارند. از این رو در خصوص هم‌تألفی سازمان‌ها با همدیگر در این حوزه لازم و ضروری است تا برنامه‌ریزی‌ها به گونه‌ای باشد تا هم شرایط همکاری در سطح ملی و هم در سطح بین‌الملل برای پژوهشگران فراهم گردد. چراکه برخی از عوامل مانند فاصله‌های زمانی و مکانی و خصوصاً هزینه‌های گزاف سفرهای داخلی و خارجی مانع از انجام پژوهش در خارج از سازمان‌ها می‌شود.

نتایج بر اساس شاخص مرکزیت نیز نشان داد کشور آمریکا با شاخص مرکزیت رتبه ۵۰، مرکزیت نزدیکی ۱۵/۴۵۵ و مرکزیت رتبه ۴۱/۸۱۳ تأثیرگذارترین کشور در نقشه هم‌تألفی کشورها است، که همسو با نتایج پژوهش حشمتی و همکاران (۲۰۲۰) در خصوص برتری کشور ایالات متحده نسبت به سایر کشورها است و پس از آن نیز کشور آلمان با مرکزیت رتبه ۲۶/۴۷۱، مرکزیت نزدیکی ۱۴/۷۸۳، مرکزیت بینابینی ۱۲/۹۴۹ در رتبه دوم قرار دارد. در این پژوهش مشخص شد که کشور ایران بدون هم‌تألفی با سایر کشور در سه شاخص مذکور هیچ‌گونه رتبه‌ای را به دست نیاورده است.

یافته‌های دیگر پژوهش حاضر نشان داد که شبکه هم‌تألفی حوزه خدمات کتابخانه‌های عمومی از ۱۶۵ خوشه، ۳۰۸ گره و ۲۵۶ پیوند تشکیل شده است. برتوت، جیگر، مک کلا، بی شاپ، اوشروود، گلدینگ بلک و مهرا پرکارترین نویسندگان شبکه همکاری علمی بودند. بر اساس نتایج، نقش کم‌رنگ پژوهشگران ایرانی با تولیدات کم و به تبع آن میزان پایین هم‌تألفی در بین سایر پژوهشگران در میان هم‌تایان بین‌المللی درک می‌شود. نتایج این پژوهش از نگاه همکاری علمی، به نوعی در تقابل با پژوهش بال و تانگر (۲۰۰۶)

نشریه مطالعات دانش پژوهی

صفحه ۱۱۳

بررسی روند تحقیقات علمی جهان در حوزه...

است که نشان داد دانش متخصصان این حوزه در آینده فراتر می‌رود چراکه لازمه ارتقاء علمی در هر حوزه‌ای، ارتباط علمی بین پژوهشگران آن حوزه در سطح بین‌المللی است در صورتی که با توجه به شکل ۳، سابقه همکاری علمی پژوهشگران در سطح بین‌المللی بسیار کم است.

مطابق با نتایج مربوط به مرکزیت شبکه نیز مشخص شد که برتوت و جیگر با مرکزیت رتبه ۳/۵۳۸ و بیشاب با ۲/۹۳۲ بیشترین هم‌تألیفی را با سایر نویسندگان داشتند. از نظر شاخص مرکزیت نزدیکی ده نویسنده که در جدول ۳ آورده شده‌اند همگی با مرکزیت نزدیکی ۰/۳۴۵ به یک اندازه در شبکه از هم فاصله دارند. همچنین بر اساس مرکزیت بینابینی بیشاب با ۰/۱۸۷، جیگر با ۰/۰۷۸ و مهرا با ۰/۰۶۸ به ترتیب اثرگذاری بیشتری در شبکه را دارند. حال با توجه به میزان اثرگذاری پایین مشخص است که نویسندگان دارای هم‌تألیفی پایین با سایر پژوهشگران هستند. و میزان اثرگذاری پایینی در شبکه دارند. همچنین بر اساس نتایج، پژوهشگران ایرانی هیچ اثرگذاری در شبکه هم‌تألیفی پژوهشگران نداشته‌اند، که این نتایج نشان می‌دهد تمایل پژوهشگران در سطح بین‌المللی در حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی بسیار کم است و اکثریت آن‌ها تمایل به هم‌تألیفی به صورت تک نویسنده‌ای دارند. برخی از دلایل حضور کم پژوهشگران و سازمان‌های ایرانی در میان شبکه هم‌تألیفی حوزه خدمات کتابخانه‌های عمومی را می‌توان بی‌توجهی به پژوهش کارکردها و خدمات کتابخانه‌های عمومی در زمینه نحوه خدمت‌رسانی کتابخانه‌های عمومی در کشور به عموم، تجهیزات موردنیاز کاربران، عدم آگاهی کتابداران از نیازهای کاربران، بی‌توجهی به درخواست‌های کاربران و کم‌رنگ شمردن نقش کتابخانه‌ها در پیشرفت فرهنگ‌سازی جامعه و برخی از عوامل دیگر برشمرد.

مصورسازی موضوعات و مقولات حوزه‌های علمی آن به‌خودی‌خود، پیشنهادها یا گزینه‌های سیاستی خاصی را ارائه نمی‌نماید، بلکه می‌تواند در فهم وضعیت دانش موجود و جهت‌گیری سیاست‌های علمی در این زمینه، راهگشا باشد. بنابراین با استفاده از نتایج این پژوهش، می‌توان از وضعیت موجود موضوعات پژوهشی و رابطه بین آن‌ها، کلیدواژگان و اصطلاحات مهم حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی، تحلیل قابل‌قبولی ارائه داد و کاربران، پژوهشگران و مسئولان سیاست‌گذار بهتر می‌توانند از وضعیت پژوهشی و موضوعی این حوزه آگاهی یابند. البته با بررسی تولیدات علمی این حوزه مشخص شد که با وجود پیشرفت و توسعه فناوری در ارتباطات و خدمات، چندان ارتقاء چشمگیری در کتابخانه عمومی نسبت به سال‌های گذشته مشاهده نشده است و فاصله بسیار زیادی تا رسیدن به‌غایت، در حوزه‌ی موردپژوهش بخصوص برای کشور ایران در شاخص‌های هم‌تألیفی سازمانی، نویسندگان، روند انتشارات علمی و سایر موارد بحث شده در سطح بین‌المللی جایگاه قابل‌قبولی کسب نکرده است، مشاهده می‌شود. بر اساس نتایج پژوهش کشوری و همتی (۱۳۹۷) مهم‌ترین خوسه در پژوهش‌های کتابخانه‌های عمومی مربوط به «مسائل اجتماعی» است که با خوسه دوم این پژوهش همخوان است. هدف اصلی کتابخانه عمومی در مشارکت اجتماعی رسیدن به جامعه رشد یافته و متعالی و براین اساس نقش آن در آگاهی مردم و ارتقای فرهنگی است. همچنین خوسه‌بندی واژه‌های کلیدی پژوهش صابری و همکاران (۲۰۱۹)، نشان می‌دهد که «مطالعه کتابشناسی» اولین و مهم‌ترین خوسه در حوزه فلسفه و عملکرد کتابخانه‌ها است. در حالیکه، مهم‌ترین

نشریه مطالعات دانش پژوهی

صفحه ۱۱۴

دوره ۱، شماره ۱

زمستان ۱۴۰۰

پیاپی ۱

خوشه‌ی پژوهش حاضر دلالت بر «نقش کتابخانه‌های اجتماعی» در ارائه خدمات دارد. کارآفرینی در کتابخانه‌ها می‌تواند فرصت‌های جدیدی را برای کتابداران فراهم نماید تا از مزایای ناشی از آن برای پیشرفت و توسعه همه‌جانبه بهره‌مند شوند. مدیران کتابخانه‌ها نیز برای همگام شدن با تحول فناوری راهی جز ارائه خدمات و ایده‌های جدید ندارند (هوارد، زویکی و مارگات، ۲۰۱۸). جایگاه مهارت‌های سواد اطلاعاتی به‌عنوان یکی از الزامات بدیهی جامعه اطلاعاتی امروز، در اسناد نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور در خصوص خوشه سوم باید مورد مطالعه قرار گیرد. تأکید و توجه به مهارت‌های سواد اطلاعاتی در کتابخانه‌های عمومی بستری خواهد بود بر تحقق یکی از ارزش‌ها و اهداف مهم و مورد تأکید مسئولان این کتابخانه‌ها که همانا شرکت در سوادآموزی و آموزش مادام‌العمر و تسهیل در چرخه دانش است (نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور، ۱۳۸۹). همچنین در خصوص واژگان و اصطلاحات برتر، بویی و ساهو (۲۰۱۸) نشان دادند واژه‌های کلیدی همچون کتابخانه، جامعه، مطالعه، توسعه و غیره عمدتاً در عنوان پایان‌نامه‌ها مورداستفاده قرار می‌گیرند اما وجود واژه کتابدار و داده و اطلاعات در بین واژگان و اصطلاحات برتر مانند خدمات، اجتماعی، کتابخانه عمومی حکایت از میزان وابستگی سطح خدمات اجتماعی کتابخانه عمومی به سطح اطلاعات و در نتیجه نقش کتابدار در این خصوص دارد. کتابداران کتابخانه‌های عمومی می‌توانند از طریق ارتقای سرمایه‌های اجتماعی به بالاترین میزان خلاقیت و کارایی سازمانی که دلالت بر خوشه چهارم این پژوهش دارند نایل آیند، چراکه تقویت روحیه خلاقیت و نوآوری در بین کتابداران می‌تواند زمینه‌ساز ارائه خدمات جدید و مفید به مراجعان کتابخانه‌ها گردد که رضایتمندی بالای کاربران را در پی خواهد داشت. کتابداران کتابخانه‌های عمومی باید با توجه به ارتباطشان با طیف وسیعی از مردم، در کنار نقش اصلی خویش، یعنی پاسخگویی به نیازهای اطلاعاتی مراجعان و ارائه منابع اطلاعاتی مناسب بر اساس خواسته‌های آنها، نقش دیگری را که تبیین‌کننده خوشه پنجم است بر عهده گیرند و به آن اهتمام ورزند. برای نمونه، کتابداری که در یک کتابخانه روستایی مشغول به کار است، با مشارکت در فعالیت‌های اجتماعی و حضور در اماکن اجتماعی نیازهای حرفه‌ای آنها را درک و متناسب با نیازهای آنها منابع علمی را که قابل درک برای جامعه موردنظر است، شناسایی و نسبت به تهیه و در دسترس قرار دادن آن اقدام نماید.

آنچه مشخص است، تحقیقات در حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی البته نباید نتایج تأثیرگذار پژوهش‌های بیشتر در حوزه خدمات کتابخانه‌ای و به‌ویژه خدمات اجتماعی موردنیاز جامعه مورد غفلت قرار گیرد. مطالعات نشان می‌دهد، پژوهش‌های کتابخانه عمومی از پرداختن به مسائلی مانند «مجموعه‌سازی» و «محیط داخلی کتابخانه» به موضوع «رفتار اطلاعاتی مراجعه‌کنندگان»، و سپس «مسائل اجتماعی» سوق یافته است و این امر می‌تواند برای برنامه‌ریزان و دست‌اندرکاران حوزه کتابخانه‌های عمومی حائز اهمیت باشد. بنابراین نتایج این مطالعه تلاشی در جهت مدیریت و برنامه‌ریزی کتابخانه‌های عمومی در حوزه خدمات اجتماعی بود تا مدیران و ذینفعان بتوانند مسیر فعالیت‌های علمی آینده در این خصوص را ترسیم نمایند. مسئولین بایستی به فاصله و شکاف بین کتابخانه‌های عمومی به‌عنوان دستگاه خدمت‌رسان و

مردم که ذینفعان کتابخانه‌های عمومی هستند، توجه نمایند و همچنین با بهره‌گیری از توسعه خدمات اجتماعی مرتبط با موضوعات مطرح شده در این پژوهش را در کتابخانه‌های عمومی بکار گیرند. بر اساس یافته‌ها و نتایج این پژوهش پیشنهاد می‌شود.

۶. منابع و مآخذ

- سهیلی، فرامرز؛ و عصاره، فریده (۱۳۹۱). مفاهیم مرکزیت و تراکم در شبکه‌های علمی و اجتماعی. *مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات*، ۲۴(۳)، ۹۲-۱۰۸.
- احمدی، حمید؛ کوبی، مرتضی (۱۳۹۴). هم‌آیندی واژگان: مطالعه‌ای پیرامون پیوند و مرز میان مدیریت اطلاعات و مدیریت دانش براساس انتشارات داخلی نویسندگان ایرانی. *پژوهش‌نامه‌ی پردازش و مدیریت اطلاعات*، ۳۰(۲)، ۶۷۶-۶۴۷.
- کریمی، رضا؛ و حیدرنیا، زهرا (۱۳۹۸). ترسیم و تحلیل نقشه علم‌نگاشتی برون داده‌های حوزه جامعه اطلاعاتی از طریق هم‌رخدای واژگان در پایگاه استنادی وب آو ساینس. *نشریه علوم و فنون مدیریت*، ۳(۳)، ۱۸۵-۱۵۷.
- کشوری، مریم؛ و همتی، زینب (۱۳۹۷). ترسیم نقشه علمی حوزه کتابخانه‌های عمومی با استفاده از تحلیل شبکه هم‌واژگانی. *تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی*، ۲۴(۴)، ۵۴۵-۵۶۸.
- عباس‌پور، جواد؛ نقشینه، نادر؛ فدایی، غلامرضا؛ و عصاره، فریده (۱۳۹۲). بررسی قابلیت به کارگیری سنجه‌های مرکزیت به عنوان شاخص‌های ارتباط استنادی مدارک در بازیابی اطلاعات رابطه‌ای: مطالعه مقدماتی. *تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی*، ۱۹(۱)، ۱۴۹-۱۶۱.
- نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور (۱۳۸۹). *تبیین مؤلفه‌های چشم‌انداز کتابخانه‌های عمومی ایران در افق ۱۴۰۴*. تهران: نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور.
- Aabø, S. (2005). Valuing the benefits of public libraries. *Information Economics and Policy*, 17(2), 175-198. <https://doi.org/10.1016/j.infoecopol.2004.05.003>
- Aabø, S., Audunson, R., & Vårheim, A. (2010). How do public libraries function as meeting places? *Library & Information Science Research*, 32(1), 16-26. <https://doi.org/10.1016/j.lisr.2009.07.008>
- Abbaspour J, Naghshineh N, Fadaie G, Osareh F (2013). An Investigation of Applying Centrality Measures as Indicators of Citation-Based Relation in Relational Information Retrieval: A Pilot Study. *Research on Information Science & Public Libraries*, 19 (1) :149-161
- Ahmadi, H.; Kokabi, M. (2015). Co-word analysis: a study on the links and boundaries between information and knowledge management according to iranian press authors. *Iranian Research Institute for Information Science and Technology (IRANDOC)*; 30 (3):647-67.
- Ardanuy, J. (2012). Scientific collaboration in Library and Information Science viewed through the Web of Knowledge: The Spanish case. *Scientometrics*, 90(3), 877-890. <https://doi.org/10.1007/s11192-011-0552-1>
- Ashiq, M., Rehman, S. U., Muneeb, D., & Ahmad, S. (2021). Global research on library service quality: a bibliometric analysis and knowledge mapping. *Global Knowledge, Memory and Communication*. <https://doi.org/10.1108/GKMC-02-2021-0026>
- Ball, R., Tunger, D. (2006). Bibliometric analysis – A new business area for information professionals in libraries? *Scientometrics*, 66(3): 561-577. <https://doi.org/10.1007/s11192-006-0041-0>

نشریه مطالعات دانش پژوهی

صفحه ۱۱۶

دوره ۱، شماره ۱

زمستان ۱۴۰۰

پیاپی ۱

- Chaputla, A. H., Mapulanga, P. M. (2016). Provision of library Services to People with disabilities in Malawi. *South African Journal of Librarian and Information Science*, 82(2):1-10.
- Cohen et al. (2014). The library of the future: junction of knowledge, contact and culture, SIOB.
- Goulding, A. (2009). Engaging with community engagement: public libraries and citizen involvement. *New Library World*, 110(1/2), 37-51.
- Gupta, T., Tripathi, R., Shukla, M. K., & Mishra, S. (2020). Design and development of IoT based smart library using line follower robot. *Int. J. Emerg. Technol*, 11(2), 1105-1109.
- Heshmati, B., Hashempour, L., Saberi, M. K., Fattahi, A., & Sahebi, S. (2020). Global Research Trends of Public Libraries from 1968 to 2017: A Bibliometric and Visualization Analysis. *Webology*, 17(1), 140-157.
- Hines, S.S. (2015). Connecting Individuals with Social Services: The Library's Role. Missoula College Library, University of Montana, Missoula, U.S.A. pp. 1-9.
- Howard, H.A., Zwicky, D., & Margaret, P. (2018). Academic libraries support cross-disciplinary innovation and entrepreneurship. *Library and Information Science*, 6 (1), 1-9.
- Iran public libraries foundation. (2010). Order book Explaining the components of the vision of the public libraries of the country on the horizon of Iran 1404; Iran public libraries foundation.
- Janavi E, Abdi S. (2021). Scientometric analysis of scientific outputs in the field of media and information literacy. *CJS*; 8 (1):10-21.
- Karimi, R., Heidarnia, Z. (2019). Sciences and Techniques of Information Management, 5(3), 157-185. doi: 10.22091/stim.2019.1492 .
- Kelly, T. (1966). *Early Public Libraries: a history of public libraries in Great Britain before 1850*. London: Library Association; p. 94.
- Keshvari, M.; Hemmati, Z. (2019). Mapping Scientific Outputs of Public Libraries Using Co-word Network Analysis. *Research on Information Science & Public Libraries. Research on Information Science and Public Libraries*, 24(4): 545-568.
- Khumalo, C. N. Nwone, S. A. (2021). A bibliography on users' perception and expectation of services and facilities in public libraries. *Library Philosophy and Practice (e-journal)*
- Kowalski, G. (2011). *Information retrieval architecture and algorithms*. Springer Science & Business Media.
- Linhartová, V., & Stejskal, J. (2017). Public libraries' services and their economic evaluation. Scientific papers of the University of Pardubice. Series D, Faculty of Economics and Administration. 41/2017.
- Melton, J. V. H. (2001). "Reading publics: transformations of the literary public sphere". *The rise of the public in Enlightenment Europe*. Cambridge: Cambridge University Press. pp. 104–109. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511819421>.
- Oldenburg, Ray (2000). *Celebrating the Third Place: Inspiring Stories about the "Great Good Places" at the Heart of Our Communities*. New York: Marlowe & Company.
- Paliwal, S. (2015). Scientometric Analysis of Annals of Library and Information Studies (ALIS): 2009-201. *International Journal of Research in Library Science*, 1(1): 8-19.
- Polderman, M., Hans van Duijnhoven, Fransje School MA, and Frank Huysmans. (2014). "Community Building for Public Libraries in the 21st Century: Examples from the Netherlands." IFLA Public Libraries Satellite Conference, Library of Birminham, UK. August 13.

نشریه مطالعات دانش پژوهی

صفحه ۱۱۷

بررسی روند تحقیقات علمی جهان در حوزه...

- Saberi, M. k.; Barkhan, S., Hamzehei, R. (2019). A Bibliometric Study and Visualization of Library Philosophy and Practice during 1998-2018. *Library Philosophy and Practice*, 2565: 1-18.
- Schöpfel, J. (2018). Smart libraries. *Infrastructures*, 3(4), 43.
- Scott, R. (2011). The role of public libraries in community building. *Public Library Quarterly*, 30(3), 191-227. <https://doi.org/10.1080/01616846.2011.599283>
- Shu, Z., Jiang, Y., Liu, J., & Wang, M. (2021). Analysis of Mobile Push Service Model of Smart Library Based on Big Data. In *Journal of Physics: Conference Series* (Vol. 1883, No. 1, p. 012055). IOP Publishing.
- Singh, S., & Kataria, S. (2018, February). Bibliometric analysis of the Proceedings of the Emerging Trends and Technologies in Libraries and Information Services (ETTLIS) A Study. In *2018 5th International Symposium on Emerging Trends and Technologies in Libraries and Information Services (ETTLIS)* (pp. 386-391). IEEE.
- Soheili, F., Osareh, F. (2013). Concepts of Centrality and Density in Scientific and Social Networks. *National Studies on Librarianship and Information Organization*, 24(3), 92-108.
- Thorhaug, J. (2002). "Danish Library Policy: A selection of recent articles and papers". Copenhagen: Danish National Library Authority. pp. 5-6. ISBN (electronic): 87-91115-24-8.

نشریه مطالعات دانش پژوهی

صفحه ۱۱۸

دوره ۱، شماره ۱

زمستان ۱۴۰۰

پیاپی ۱